

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง การเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้หญิงที่เป็นมะเร็งปากมดลูก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงการให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก และการศึกษาและวิเคราะห์ตนเองของผู้หญิง ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ว่าจะมีผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกอย่างไร

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างดี แต่กระนั้นก็มีกลุ่มตัวอย่างบางคนที่นัดหลายครั้งแล้วก็ไม่ได้คุยกันจนในที่สุดผู้ให้ข้อมูลต้องเสียชีวิตไปก่อนก็มี มีบางคนที่อยากให้ข้อมูลมากแต่โอกาสการนัดเจอกันเป็นไปได้ลำบาก เพราะระยะทางที่ไกลระหว่างกรุงเทพมหานคร กับสกลนคร จึงทำให้เกิดปัญหาระหว่างการวิจัย ประกอบกับสถานที่นัดพบมีถนนหนทางที่ขรุขระทุรกันดารมาก และไม่มีคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ที่ติดต่อได้อย่างสะดวก ทำให้การนัดหมายเป็นไปได้ลำบาก ผู้ให้ข้อมูลแทบทุกคนต่างก็ไม่เคยรู้จักกับผู้วิจัยมาก่อนเลย อย่างไรก็ตามจากสัมภาษณ์พร้อมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้นทำให้ได้ข้อมูลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยหลายประเด็น ซึ่งบางเรื่องมีประเด็นของผู้หญิงที่น่าจะหยิบยกมานำเสนอในงานนี้ด้วย

ในเรื่องของการสร้างคำถามเป็นปัญหาอยู่บ้างในตอนเริ่มต้นสัมภาษณ์แรกๆ เพราะ ผู้วิจัยยังมีการใช้คำถามที่ไม่ชัดเจนมากพอ ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลเป็นคนภาคอีสานภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาพื้นเมืองที่ใช้สำนวนอีสาน ซึ่งแตกต่างจากภาษาภาคกลางอย่างมาก และผู้ให้ข้อมูลบางคนพูดค่อนข้างเร็ว บางคนพูดเบา เพราะหูอื้อ ไม่ค่อยได้ยินเสียงเพราะอาการป่วยด้วยโรคมะเร็ง และเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายจึงมีอาการอ่อนไหวเป็นอย่างมาก ทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นเท่าที่ควร และยังเป็นคำถามที่ไม่ได้ประเด็นตามที่ต้องการจึงต้องมีการปรับปรุงไปเรื่อยๆ จนท้ายที่สุดก็พัฒนาเป็นคำถามที่ดี ผู้วิจัยได้แก้ปัญหาโดยการตามไปสัมภาษณ์ผู้ที่เคยสัมภาษณ์ไปก่อนด้วยคำถามใหม่ที่ดีกว่าในภายหลังเพิ่มเติมแทน คำถามที่ใช้จะพยายามสร้างคำถามแบบปลายเปิดตลอด พร้อมทั้งผู้วิจัยยังฝึกการ

ถามแบบภาษาอีสานเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจมากขึ้น และมีการถามซ้ำๆ บ้างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเองได้พยายามแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ให้ข้อมูล และใช้เทคนิคในการสะท้อนกลับและร่วมแบ่งปันความรู้สึกกับผู้ให้ข้อมูลให้มากที่สุดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความไว้วางใจที่จะบอกเล่าประสบการณ์ของเธอได้อย่างตรงไปตรงมา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้หญิงที่เป็นมะเร็งปากมดลูกระยะสุดท้าย และเป็นผู้ใช้การแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ในการดูแลสุขภาพ ในเรื่องการฝึกสติและสมาธิของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก โดยการฝึกจิตให้พร้อมก่อนเตรียมตัวตาย มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8 ราย โดยเลือกผู้หญิงที่ป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูกระยะสุดท้าย ซึ่งเป็นผู้ที่เลือกวิธีการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) มารักษาตนเอง จากสถานอภิบาลผู้ป่วยระยะพักฟื้น ณ อโรคยศาล วัดคำประมง อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร โดยมารักษาตัวตั้งแต่ 7 วันขึ้นไป สูงสุด 3 เดือน ซึ่งบุคคลแต่ละคนมีพื้นฐานของการปฏิบัติธรรมที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่พื้นฐานทางครอบครัว สังคม และวัฒนธรรมพื้นถิ่นนั้นๆ เช่น ผู้คนแถบภาคอีสาน ส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานทางธรรมะ ซึ่งอยู่ติดกับ อโรคยศาล ยุคสมัยขอม ทำให้การรับรู้พื้นฐานของการฝึกสติ และสมาธิได้เร็ว แม้เวลาที่มารักษาตัวที่วัดคำประมงในระยะสั้นก็ตาม โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเลือกใช้วิธีการรักษาตัวด้วยการสวดมนต์ นั่งสมาธิ และเดินจงกรม ควบคู่ไปกับการใช้ดนตรีบำบัด และธรรมชาติบำบัด (ตั๋ยมยาสมุนไพร) เป็นการรักษาแบบองค์รวม (กายกับจิต) ซึ่งมีการคัดเลือกโดยคล้อยไปตามบทบาทในครอบครัวของผู้หญิง ได้แก่ บทบาทภรรยา บทบาทของแม่ และบทบาทในการเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด)

บทบาทการเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ในการให้ความหมายของความตายในฐานะเป็นขบวนการเพื่อเตรียมตัวตายได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลของการศึกษานำเสนอสรุปเป็นประเด็นได้ 2 ประเด็นใหญ่ ดังนี้

1. การให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก

Roland Barthes ศึกษาการให้ความหมาย ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) เป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล หรือในบริบททางสังคม ความหมายในขั้นนี้เรียกว่าความหมายทางสังคม เช่น เรื่องการให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก นั้น

จากผลของการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีการให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน และมีการให้ความหมายมากกว่าหนึ่งความหมายในคนๆเดียวกัน รวมทั้งการให้ความหมายผูกโยงกับวาทกรรมการแพทย์กระแสหลักที่เป็นมายาคติที่สังคมถูกสร้างเอาไว้ เช่น การตกขาวเป็นสิ่งสกปรก การปกปิดของสงวนไม่ให้ใครเห็นนอกจากสามี เป็นต้น และให้ความหมายกับการดูแลที่ได้ผลและเชื่อถือได้ให้อยู่ในระบบการแพทย์กระแสหลักเท่านั้น กล่าวคือแต่ก่อนจะให้ความหมายและคุณค่าของการเยียวยาไว้กับแพทย์ และโรงพยาบาล หลังจากเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ทำให้ผู้หญิงตระหนักและเห็นความหมายและคุณค่าของการเยียวยาตนเองมากขึ้น รู้สึกว่ามีทางเลือกมากขึ้น มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้นที่จะรักษาเยียวยาตนเอง เพราะ คนไทยเชื่อว่าวาทกรรมการแพทย์กระแสหลัก เชื่อคำพูดของแพทย์ เพราะการแพทย์กระแสหลักสนใจแต่มิติทางกาย ใช้จ่ายและเทคโนโลยีไปจัดการกับร่างกาย ขาดมิติทางจิตวิญญาณ ความเชื่อ ความศรัทธา และยังลดทอนบทบาทของผู้ป่วยและญาติลงอีกด้วย

สอดคล้องกับคำพูดของสุภาพร ที่ว่า “สุขภาพไม่ได้อยู่ที่โรงพยาบาลหรือมือของแพทย์อีกต่อไป ผู้หญิงมีโอกาสเลือกและตัดสินใจที่จะนำมาใช้เยียวยาตนเอง ไม่ทำร้ายตัวเอง และให้ความสำคัญกับครอบครัวและเพื่อนฯ” (อ้างถึงใน สุลินี วรรศรีโสทร,2547)

การแพทย์กระแสหลักสร้างความเชื่อถือไว้ที่แพทย์และโรงพยาบาลเป็นผู้ทำหน้าที่ในการดูแลได้ดีที่สุด ทำให้ผู้หญิงไม่มีอำนาจในการเฝ้าระวังรักษาสุขภาพตนเอง และส่งผลให้ความรู้ของการจัดการสุขภาพตนเองถูกไม่ได้ให้ความสำคัญ ถูกมองว่าไม่น่าเชื่อถือ ต้องอยู่ในมือแพทย์เท่านั้น การรักษาตนเองแบบองค์รวม มีมานานับพันๆ ปี ตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย โดยการใช้สมาธิเพื่อการเฝ้าระวังรักษาตนเองของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกทั้ง 8 รายนั้น เป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดปัญญารับรู้ตามความเป็นจริงไม่ปรุงแต่ง รู้ว่าตนจะต้องทำอะไรเมื่อเป็นมะเร็ง เตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง ถึงต้องตายก็ตายอย่างสงบ หรือตายแบบยิ้มได้ และไม่เจ็บปวด ไม่คิดกังวล สร้างความสมดุล ความสงบที่เกิดขึ้นมีผลเสริมสร้างภูมิคุ้มกันร่างกายผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกอีกทางหนึ่ง

ผลของการใช้สมาธิเพื่อการเฝ้าระวังตนเอง จากการศึกษพบว่าส่งผลต่อร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ เมื่อจิตใจสงบ ผ่อนคลาย จากการทำสมาธิ มีผลทำให้รู้สึกเจ็บปวดน้อยลง

ในแง่จิตวิญญาณ ผู้ป่วยสามารถปรับตัวอยู่กับโรคมะเร็งได้ สมาธิช่วยให้จิตใจสบาย ดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ต่อสู้กับโรคได้ เกิดปัญญา ถึงต้องตายก็ตายอย่างสงบ ไม่วิตกกังวลกับโรคที่เป็นอยู่

การนำเอาวิธีการแพทย์แผนไทย (สมาธิบำบัด) มารักษาดนเองของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก

จากข้อมูลในการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่าการให้ความหมายและคุณค่าต่อบทบาทการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนไทย(สมาธิบำบัด) ส่งผลให้ผู้หญิงตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาแบบการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้นำวิธีการรักษา ด้วยสมาธิบำบัด และยาสมุนไพรมาใช้รักษาอาการป่วยทางกายและใจของมะเร็งปากมดลูก เพราะก่อนหน้านี้กลุ่มตัวอย่างได้แสวงหาการรักษาด้วยวิธีการแพทย์แผนปัจจุบันไม่หาย จึงเข้าสู่อการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ดูรายละเอียดตารางที่ 6

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีการนำเอาหลักการแพทย์แผนไทยแนวพุทธมารักษาโรคมะเร็งปากมดลูก ในการฝึกสติและสมาธิ ได้แก่ วิธีการทำสมาธิบำบัด ดนตรีบำบัด ต้มยาสมุนไพร เติมน้ำมัน ทำบุญ ใสบาตร ฟังเทศน์ ปลอญนกล ปลอญปลา ฯลฯ

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกคนจะทราบว่า การนำเอาวิธีการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) มาดูแลรักษาดนเองมากที่สุด กว่าวิธีอื่น ทุกคนไม่ได้คาดหวังว่าจะหาย อาจสามารถช่วยยืดชีวิตออกไป และเป็นการเตรียมพร้อมก่อนความตายจะมาถึง ถึงเวลาจากไปจะไม่พบกับความเจ็บปวดทรมานทรมาย และเป็นการกล่าวคำอำลาก่อนตาย โดยนำจิตดวงสุดท้ายที่ถูกฝึกสติและสมาธิให้บริสุทธิ์ ได้ร่วมเงาพระพุทธรูปศาสนา ไปสู่ภพภูมิที่ดีในชาติหน้า

“สมาธิบำบัดยืดชีวิตได้ น่าจะเป็น 1-3 ปี นั่งแล้วทำให้ใจสบาย ปลงได้ แก่แล้ว ตายไปก็คงจะไปเกิดใหม่ ชาตินี้ทำบุญอยู่ทุกมื่อ เพื่อชาติหน้า ถ้าต้องตายก็ทำใจเนาะ ไม่ได้คิดถึงสมบัติอะไร ไม่ได้ห่วงอะไร ตอนนี้นำใจพุทโธ ธรรมโม สังโฆ นั้นแล้ว” (بابา,สัมภาษณ์)

ปพนพัชร จิรธมโม (2549) กล่าวไว้ว่า “คนที่มารักษาที่วัดคำประมง ส่วนใหญ่จะบอกหลวงตาว่าจิตใจที่มตายที่นี้ ถ้ามาที่นี้ก่อนหน้านีก็จะทำให้เขามีชีวิตยืดออกไปสัก 2-5 ปีก็พอใจแล้ว เขาบอกหลวงตาว่า ตอนนีถึงจะตายก็พร้อมแล้ว หลวงตาช่วยส่งให้ไปเร็วๆหน่อย แล้วเขานอนพนมมือสวดมนต์ก่อนตาย และนอนตายแบบยิ้มได้ ด้วยความปลื้มปิติ”

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า บางคนไม่เคยคิดที่จะเข้าวัดเลย ก่อนที่จะเป็นมะเร็ง แต่พอมาเป็นมะเร็งทุกคนกลับมาเข้าวัด ฝึกปฏิบัติธรรม ทำบุญ ใส่บาตร ทำความดีก่อนตาย เป็นการเก็บกักตนเสียใจไว้ชาติหน้า แต่การทำกรรมดีนั้นต้องทำตั้งแต่หนุ่มๆสาวๆ หรือบางคนอาจไม่เคยได้ทำเลยทั้งชีวิต พอมาเป็นมะเร็งก็คิดที่จะทำหวังที่จะพึ่งพระพุทธรูปศาสนาให้นำทางไปสู่ทางที่ดี คลายความกังวลต่างๆ ไม่ยึดติด ไม่ปรุงแต่ง ไม่เศร้าหมอง ประคับประคองตัวให้ทำความดี บั้นปลายชีวิตที่เหลืออยู่ ถึงแม้จะเป็นระยะเวลาไม่นาน แต่การทำกรรมดีไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทุกคนจึงมีสิทธิที่จะทำได้ทุกที่ทุกเวลา เมื่อมีชีวิตอยู่ควรจะมีสิ่งสมบารมีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 8 ราย มีความเชื่อว่าชาติหน้าถ้ามีจริง ตายไปแล้วไปสวรรค์ ไม่ต้องเกิดมาเป็นโรคมะเร็งอีก คิดว่าโรคมะเร็งเป็นโรคของเวรกรรม ที่ทำมาในชาติปางก่อน ส่งผลให้ชาตินี้ป่วยเป็นมะเร็ง

อาจวิเคราะห์ได้ว่าการที่ผู้หญิงเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) นั้นเป็นเพราะ ต้องการหาทางเลือกอื่นๆ ในการดูแลสุขภาพที่ดีกว่า แม้ว่า การแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) จะเป็นการแพทย์กระแสรอง (การแพทย์ทางเลือก) ที่สวนกระแสกับการแพทย์กระแสหลัก กรอบแนวคิดเดิมได้ถูกท้าทาย โดยกรอบแนวคิดใหม่ๆ ในเรื่องการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม มีการสร้างอัตลักษณ์ใหม่(Identity)ที่ชัดเจน เป็นไปตามวิถีธรรมชาติ โดยตระหนักว่าจิตใจของผู้ป่วยและญาติมีความสำคัญมาก แต่การแพทย์กระแสหลัก (การแพทย์แผนปัจจุบันแบบแยกส่วน) ไม่ได้มองจิตใจ มองแต่ร่างกาย ลดค่าความเป็นมนุษย์ลง มองว่าอวัยวะมนุษย์เป็นเครื่องจักรกลที่จะต้องซ่อมหรือรักษา ขาดมิติทางจิตวิญญาณ ลดทอนความตายให้เป็นเรื่องของความผิดปกติของอวัยวะ ปัจจุบันการรักษาของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเริ่มไม่ได้ผลกับโรคที่ได้เกิดมาจากเชื้อโรคโดยเฉพาะโรคมะเร็ง

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าผู้หญิงมีอำนาจต่อรองกับแพทย์กระแสหลักมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ปัญหาตนเองได้มากขึ้น

“ไม่กลัวตาย กลัวแต่เจ็บอย่างเดียว เพราะเคยไปรักษาการแพทย์แผนปัจจุบันมา 2 ครั้ง ได้ผ่าตัดปีกมดลูกออกกลัวเจ็บมากกว่าตอนนั้น อยากมีชีวิตอยู่ต่อเลยมารักษาที่วัด คำประมง”(ระวินสัมภาษณ์)

“กลัวผ่าตัด แก่แล้ว ยังไงก็ตาย หมอนัดให้ไปรักษาก็ไม่ไป ใครว่าดีก็เอายามาต้ม ต้มโน่นต้มนี่กินยาสมุนไพร มารักษาตัวที่วัด 9 วัน กว่าจะยอมรับได้ประมาณ 3 อาทิตย์ ” (บัวภา, สัมภาษณ์)

“ได้ไปรักษาตัวกับหมอแผนปัจจุบัน เทียวไปเทียวมา 2 ปีก็ไม่หาย หมดเงินไปเยอะ เป็นหนี้ ธกส.เกือบ 50,000 บาท รักษามาหลายที่ก็ไม่หาย เลยมาลองวัดคำประมงเพื่อว่าจะหาย” (นาง,สัมภาษณ์)

“รักษาตัวกับแพทย์แผนปัจจุบันมา 3 ครั้งแล้ว ฉายแสง 3 ครั้ง ผ่าแร่ 1 ครั้ง เลือดออก เต็มไปหมด เจ็บปวด หนูอึด ตัดสินใจไปรักษาตัวที่วัดคำประมง เพราะอยู่กรุงเทพฯ กินแต่ยา โรงพยาบาล กินข้าวไม่ได้ ผอมลง และได้ยินหลานพูดก็เลยไป มารักษาตัวที่วัดคำประมง ประมาณ 7 วัน ก็ยอมรับได้เพราะแก่แล้ว” (บุญปัน,สัมภาษณ์)

อาจกล่าวได้ว่า “หลักฐานการวิจัย” เป็นเครื่องมือสำคัญใช้ในการรักษาของการแพทย์ กระแสหลัก เพราะมีงานวิจัยรองรับ ในขณะที่เดียวกัน การแพทย์แผนไทย หรือการแพทย์ทางเลือก อื่น ไม่มีงานวิจัยรองรับ ทั้งๆที่การวิจัยนี้ไม่ได้หมายความว่าคำตอบคำถามได้ทุกอย่างเสมอไป แม้การวิจัยยังเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ ต้องตระหนักด้วยว่ามันไม่สามารถเปิดเผยความจริงได้ทั้งหมด (ไพศาล วิสาโล,2541,น.53,อ้างถึงใน สุลินี วรศรีโสทร,2547,น.103)

การได้เปลี่ยนทัศนคติและความหมายของผู้ให้ข้อมูลเองนั้นสอดคล้องกับสตรีนิยมนอกกระแสหลัก เมื่อผู้หญิงค้นพบตัวตนจึงสร้างความหมายใหม่ให้กับการมีชีวิตอยู่ ความหมายของการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ไม่ได้บอกแคว່ว่าหมายถึงอะไรด้วยตัวของผู้หญิงอย่างเดียว ความหมายที่เกิดขึ้นยากแก่การให้คำนิยามที่ชัดเจนได้ นอกจากนั้นการให้ความหมายของผู้หญิงแต่ละคนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ อายุ และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของแต่ละครอบครัว เป็นต้น คนเราจะมีความเชื่อ ทัศนคติ การจัดการสุขภาพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการขัดเกลาของแต่ละครอบครัว ส่งผลให้ผู้หญิงนำเอาวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) มารักษาเยียวยาตนเองที่แตกต่างกันออกไป

อย่างไรก็ตามการที่ Roland Barthes เชื่อว่าธรรมชาตินั้นไม่มีอยู่จริง เป็นเรื่องของมายาคติ ดังนั้นการรักษาแบบการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ที่ให้ความหมายว่าใช้วิธีการรักษาแบบธรรมชาติบำบัดนั้นดูเหมือนว่าเป็นมายาคติที่ถูกสร้างขึ้นมา แต่สตรีนิยมนอกกระแสหลักกลับมองว่า ธรรมชาติไม่ใช่มายาคติแต่เป็นสิ่งที่จับต้องได้ จากการที่ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกมีการพิสูจน์ได้ถึงประสบการณ์ชีวิตของเธอโดยการนำเอาวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) มารักษาได้ผล แม้การแพทย์กระแสหลักจะไม่ยอมรับก็ตาม ดังนั้นเราควรหันมาสนใจกับสิ่งที่ผู้หญิงเลือก ประสบการณ์ของผู้หญิงทำ รวมถึงการให้ความหมายใหม่กับสิ่งที่พิสูจน์ต่างหาก เพราะการให้ความหมายใหม่เป็นการต่อสู้เพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่(ตัวตน) ส่งผลให้ผู้หญิงมีเสียง เปิดพื้นที่ มีอำนาจต่อรอง และไม่ยอมรับ การเลือก

วิธีการฝึกสมาธิบำบัดและการอยู่ร่วมกับองค์ความรู้สมาธิบำบัด เปลี่ยนผู้หญิงจากผู้ถูกกระทำ มาเป็นผู้กระทำ (Agency) การค้นหาความหมายในตัวตนของผู้หญิงเป็นกระบวนการต่อสู้ภายใน (Inside) ของจิตวิญญาณ ทำให้เกิดการให้ความหมายใหม่ของความตายและการตาย และการปรับตัวให้มีชีวิตอยู่รอดต่อไป

ดังนั้นการให้ความหมายกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก และสังคมส่วนรวมได้อีก ที่สำคัญผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกต้องมีความตระหนักในการสร้างความหมายใหม่ในการใช้ชีวิตของตน เพราะความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือต่อรองของอำนาจของผู้เชี่ยวชาญได้เป็นอย่างดี

1.1 การให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก

ข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนนี้ได้นำเสนอการให้ความหมายและคุณค่าของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก โดยผู้หญิงแต่ละคนได้ให้ความหมายและคุณค่าของตนเองแตกต่างกันไปตามประสบการณ์การรับรู้ของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มในการนำเสนอประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม เช่นเดียวกับประสบการณ์ของการเข้าสู่วิธีการด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันได้มากขึ้น อีกทั้งยังได้มองเห็นว่าผู้หญิงได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของประสบการณ์ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกอย่างไร

อย่างไรก็ตามการแบ่งกลุ่มผู้หญิงที่ให้ข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ นั้น เพื่อให้เห็นประเด็นได้ชัดขึ้นเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าสามารถแบ่งผู้ให้ข้อมูลได้เป็นกลุ่มๆ อย่างชัดเจนได้ เพราะผู้หญิงเป็นผู้มีบทบาทการรักษาเยียวยาที่แตกต่างกันออกไป

จากผลการศึกษสามารถสรุปการให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก แบ่งกลุ่มผู้หญิงที่ให้ข้อมูลออกเป็นกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เพราะการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันตามโรงพยาบาลแล้วไม่ได้ผล จึงให้การฝึกสติและสมาธิให้เตรียมตัวพร้อมก่อนความตายจะมาถึง

ผู้หญิงที่ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้มีทั้งหมด 7 คน ซึ่งแต่ละคนก็ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ในเรื่องของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ซึ่งมีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน

ในเรื่องของการให้ความหมายใหม่ของสิ่งที่ผู้หญิงเลือกนั้น ผู้หญิงจะต้องผ่านการต่อสู้ให้หลุดพ้นจากการกดขี่ใดๆ ผู้หญิงควรกลับมาดูที่ตัวเองด้วยว่าเราให้คุณค่า ให้ความหมายของความเป็นผู้หญิงของเราอย่างไร เราต้องหันมานิยามความเป็นตัวของตัวเราเสียก่อน นี่คือชีวิตจริงของผู้หญิงที่ควรต้องเอามาเรียนรู้และเอามาให้คุณค่า ข้อควรคำนึงถึงก็คือ ไม่ควรทำให้เห็นแค่ว่าเป็นสิ่งที่ดีควรทำต่อไปเท่านั้น เพราะยังเป็นการตอกย้ำภาพเหมารวม (Stereotype) ให้ผู้หญิงต้องรับบทบาทหนักเหล่านี้ต่อไป ควรต้องมีการกระตุ้นและเรียกร้องให้สังคมมองเห็นคุณค่าและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน เข้ามาให้ร่วมมือกันกับผู้หญิงให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้ผู้หญิงได้มีเวลาในชีวิตที่จะทำสิ่งที่ผู้หญิงอยากจะทำบ้าง ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเลือกทางชีวิตของตนได้ เป็นการแบ่งภาระแก่ผู้หญิง ประเด็นสำคัญเมื่อเกิดการมองเห็นคุณค่าในบทบาทเหล่านั้นของผู้หญิง จะทำให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายมากขึ้น เพราะหากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนใกล้ชิดที่ดูแลอยู่ และคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็จะทำให้บทบาทในการเยียวยาของผู้หญิงเต็มไปด้วยความลำบาก ส่งผลต่อจิตใจของผู้หญิงเป็นอย่างมาก ทั้งยังส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวผู้หญิงเอง และบทบาทที่ผู้หญิงต้องทำเป็นอย่างยิ่ง (สุสินี วรรณโสทร, 2547, น.74)

ผู้วิจัยเองนั้นตระหนักชัดถึงความหมาย การให้ความสำคัญ และเข้าใจในบทบาทของการเลือกวิธีการรักษาเยียวยาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ซึ่งผู้วิจัยถึงแม้จะไม่ได้เป็นมะเร็งปากมดลูก แต่ก็ยังเป็นมะเร็งต่อมทอนซิลนั้น ได้นำเอาวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด)มาใช้กับตนเอง เพราะมองเห็นผลได้อย่างชัดเจนว่าสุขภาพของตัวเราอยู่ในมือเราอย่างแท้จริง เช่น เมื่อผู้วิจัยรับการฉายแสงกลับมาจะรู้สึกเจ็บปวดบริเวณที่เป็นแผลไหม้ บริเวณลำคอและขากรรไกร พังพืดยึด กรามลั่น เจ็บปวดมาก หรือผู้วิจัยเองรู้สึกเจ็บปวดบริเวณลำคอนิดๆ หน่อยๆ เราก็เอาแต่พึ่งยาหมอ และโรงพยาบาล ซึ่งเป็นการดูแลแบบปลายเหตุ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับจิตมาก “จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว” เมื่อผู้วิจัยเองสามารถดูแลตนเองได้โดยนำวิธีการรักษาแบบสมาธิบำบัดมาเป็น

แนวทางด้วยการบำบัดทางจิตวิญญาณ เวลาปวดก็นั่งสมาธิ เวลาคิดฟุ้งซ่านก็นั่งสมาธิ โดยไม่ต้องหยิบยาแก้ปวดมาทาหรือกินบ่อยๆ เพราะผู้วิจัยได้รับสารเคมีในการรักษามาก สมาธิบำบัดก็ทำให้ลดความทุกข์ทางใจและกายได้ระดับหนึ่งเป็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยก็รู้สึกภูมิใจ และรู้สึกว่าการบำบัดของการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อตนเอง รวมไปถึงการมีกลุ่มเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรในกลุ่มมะเร็งด้วยกันอย่างแท้จริง

ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก กลุ่มที่ 1 มีทั้งหมด 7 ราย ได้ให้ความหมายใหม่เกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) นั้นอยู่ในมือผู้หญิงเพราะ ผู้หญิงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดูแลตนเอง ผู้หญิงต้องตระหนักถึงสิ่งที่ตนเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) และเพื่อให้คนอื่นๆ ในสังคม ได้เข้าใจในบทบาทการเยียวยาตนเองด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ของผู้หญิงมากขึ้น เพื่อจะทำให้ส่งผลดีต่อการเป็นมะเร็งปากมดลูกของเธอต่อไป คือ

ป้าระวิน ผู้ซึ่งให้ความสำคัญกับสามีมาก ได้มารักษาที่วัดคำประมณานทีสุดและมีกลุ่มกัลยาณมิตรมากมาย ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด)ไว้ว่า..

“การรักษาทางใจ ควบคู่ทางกาย ไม่เจ็บไม่ปวดมาก ภาวนาพุทธโธ หลวงตาเปรียบเป็นพ่อพระ คิดว่าผลดีตายก็มีความสุข ใส่บาตรทุกวัน สมาธิมีผลถ้านอนไม่หลับ ก็นั่งสมาธิ นั่งที่บ้านพัก ภาวนาพุทธโธ และสามีไม่ให้ทำอะไรเลย ตอนนี้น้ำสามีทำให้ทุกอย่าง แต่ก่อนยังซักผ้า หุงข้าว และทำนา ส่วนเรื่องของคนชวนมาวัดเขาเป็นเพื่อนบ้านแนะนำมา เขาเคยมารักษาที่นี่ ญาติเขาให้เขามาเขาเป็นมะเร็งที่ตับ ป้าก็มาเที่ยววัดบ่อย ป้าไม่รู้ว่าที่นี่จะรักษาโรคได้ไหม แต่รู้ว่าทำให้ใจสบาย การปรับตัวก็ได้ผลดี ถึงตายก็ตายอย่างมีความสุข เพราะได้ทำบุญ ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ได้พูดกับหลวงตาตื่นขึ้นมากี่ใส่บาตร ช่วยทางใจทางกาย(หัวเราะ) และถ้านอนไม่หลับ ก็นั่งสมาธิ จนภายหลัง หลวงตาบอกแบบนั้น บางทีก็นอนสมาธิ บางทีก็นั่งหลับ มานั่งที่บ้านพัก ก็พุทธโธไปเรื่อยๆ บางทีก็นึกถึงเรื่องโน้นเรื่องนี้ หลวงตาบอกว่าไม่ให้นึกถึงอะไร หลังจากที่นั่งสมาธิตอนนี้ปลงได้แล้ว อารมณ์หงุดหงิดตอนนี้หายแล้ว หลวงตาบอกว่าร้องเพลงกล่อม รุ่งน้องหรือยัง บอกรุ่งน้องนะคนที่มาที่หลัง จะทำความดีไปเรื่อยๆ อย่างที่หลวงตาสอน ” (ระวิน,สัมภาษณ์)

พี่ดอกไม้อายุน้อยที่สุด มีความคับแค้นใจเรื่องของสามีและลูก ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“ภาวนา พุทธโธ หายใจเข้าพุท หายใจออกโธ แล้วช่วยให้สบายใจขึ้น ส่วนเรื่องการนั่งสมาธิ รู้สึกสบาย เมื่อรู้ว่าเป็นมะเร็งปากมดลูกปลายปี 48 แต่ก่อนโกรธง่ายหายเร็ว คิดว่าอารมณ์

เราเปลี่ยนไป อารมณ์ดี เราก็ยิ้มสู้โรค ไม่ใช่เรื้อยอะไร คิดว่าสมาธิบำบัดมีส่วนช่วย รักษาโรคกับใจ ช่วยได้ครึ่งหนึ่ง เชื้อ 2 อย่าง รักษา 2 อย่าง เชื้อเท่ากัน ระหว่างหลวงตา กับ หมอ หลวงตาบอกว่า ต้องรักษาควบคู่กัน เรื่องคนชนมาวัดนี้ ก็มีคนขับรถที่วัดขึ้นภัทร ให้ไปปรึกษาหลวงตา หลังจาก ผ่าตัดมดลูก รอไม่ได้มารักษาที่วัดคำประมงเลย แต่ก่อนก็เคยมาวัดเพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยว อันดับ 1 วัดตั้งโรงพยาบาลสนับสนุนการท่องเที่ยว มีอะไรก็ไปปรึกษาที่วัด ผู้ป่วยเยอะมีพิษณุโลก อุตรธานี มากินยาหม้อก็ดีขึ้น ตอนนี้ปรับตัวได้แล้ว เช่น เรื่องอาหาร ที่แรกก็กินเบียร์ก็งด อยากไป ไหนก็ไป ไปเล่น ฟังเพลง ไม่ต้องเครียด กลับมาใช้ชีวิตประจำวัน อยู่แบบสบายไม่ได้ทำงานหนัก ยกของหนักไม่ได้ จะปวดทำตัวแบบสบายๆ ” (ดอกไม้, สัมภาษณ์)

ป่าทองจันทร์ผู้ซึ่งไม่ค่อยมีความรู้เรื่องการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) แต่พอมานั่งสมาธิที่วัดคำประมงแล้วได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“ทำให้อ่อนดี กินข้าวได้ นั่งสมาธิรู้สึกสบายใจ..เพื่อนก็ว่า สัตว์ก็ไม่ได้ฆ่า หลวงตาให้ ปล่อยปลา เลยไปซื้อปลาที่ตลาดปล่อยตามอายุ ซื้อปลาตุ๋นที่เขาเลี้ยงไปปล่อย เรื่องคนชนมาวัดนี้มีเพื่อนบ้านชนมา เห็นด้วยกับเขา เพราะยาหลวงตาน่าจะดี ช่วยได้สบายใจ บ่ห่วงหยังตื่นขึ้นมาก็สดมณต์ สมาธิบำบัดทำให้ปรับตัวได้ ตอนแรกกับห่วงหยัง อยู่วัด 3 วัน กลับไปทำต๋อที่บ้าน และ ไม่ให้กิน เนื้อสัตว์ (วัว) พริก ปลาร้า สามี่ทำให้กิน กินผักต้ม กินได้ทุกอย่าง กินหลาย(หลวงตาบอกว่าข้าวเหนียวกินไม่ดี ให้กินข้าวเจ้าไปก่อน ควรกินข้าวกล้อง ไม่ควรกินข้าวขัดขาว ไม่มีเนื้อสัตว์ดีที่สุด) ” (ทองจันทร์, สัมภาษณ์)

ป่าขันทะผู้ซึ่งมีอารมณ์อ่อนไหวมาก มีความคับแค้นใจสามี่กับลูกเขยเป็นอย่างมาก ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“ก็รักษาด้วยยาสมุนไพร และก็นั่งสมาธิ ทำให้ป่าสบายใจ โล่งใจ ค่อยๆ ปรับตัวได้ ไม่เหมือนตอนที่รู้ว่าเป็นมะเร็งตอนแรกๆ เจ็บปวดทรมาน ทำใจไม่ได้เป็นห่วงหลาน ตอนนี้นั่งสมาธิที่วัดคำประมง ก็กินข้าวได้มากขึ้น ห่วงลูกหลานน้อยลง แต่ก็ยังอยากอยู่เห็นหน้าหลาน จึงมีกำลังใจอยากมีชีวิตอยู่ต่อ สมาธิบำบัดรักษาใจได้ สบายใจ โล่งหัวใจ พอคิดถึงลูกคิดถึงหลาน อยู่บ้านก็นอนสมาธิ (ก่อนหน้านั้นชาวมม นั่งไม่ได้ เวลาขึ้นรถแล้วสะเทือน ก่อนไปร.พ.สว่างฯ นอนพักรักษาตัวอยู่ 9 คืน เลยส่งไปร.พ.สกลนคร ไม่มีเครื่องมือ...เลยส่งต่อไปร.พ.ศูนย์มะเร็งอุดรธานี) คิดว่ารักษากายก็ได้ ตอนนี้ ขายุบแล้ว ตอนนี้ปรับได้จะ! อยู่บ้านเครียดเรื่องลูกหลานอยู่ก็ลำบากคนอื่น ๆ เขาเปล่าๆ มาวัดบ่เครียด สบายใจดี โล่งใจ ตอนนี้ไม่ได้ทำอะไรแล้วตอนนี้ แต่อยากจะทำบุญ

ซื้อรถอีป็อกไปทำบุญ ถ้าหาหาย ตอนนี้อยู่บัตรทอง ไม่เสียเงิน แต่ต้องนอนที่รถเข็นมาร.พ. นั่งไม่ได้ ขาบวม ขยับไม่ได้ อยากกลับบ้าน..แต่ไม่มีคนดูแล” (จันทร์,สัมภาษณ์)

ป้าเตือนจิตผู้ซึ่งมีความคับแค้นใจสามีเป็นอย่างมาก เธอได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“มันใจเลยว่าการรักษาแบบนี้สมาธิสามารถช่วยได้เลยทำตามทีหลวงตาแนะนำ กินยาหม้อไป 4 หม้อ ก็เลยดีขึ้น สมาธิช่วยเรื่องของการกินยาก็คงจะดี สมาธิก็คงจะดีขึ้น ก็เดินได้นี้ เมื่อก่อนเดินไม่ได้ก็คิดว่าเราทำได้ทีหลวงตาแนะนำ ไม่หนักหนาสาหัส ไม่เคยอาเจียน ทานยาหม้อ ทำพิธีเกือบ 1 ช.ม. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ไปสบายใจได้ทำ เหมือนหลวงตาแนะนำ.....หลวงตาชื่อยูวดี เป็นนักศึกษาศาสนาพุทธโทจิตเวช ของ ทางร.พ.ศรีนครินทร์ จ.ขอนแก่น ส่งตัวมาช่วยหมอ เพื่อดูงานที่วัดคำประมงเลยเอาแม่มาด้วย มานั่งปฏิบัติธรรมเลยมาอยู่ ปฏิบัติธรรมยั้งนั่งเยอะๆ ยิ่งดี สมาธิช่วยในเรื่องของโรค เมื่อก่อนที่จะมาวัดเดินไม่ได้ ใจไม่เป็นอะไรเป็นอย่างไรก็ไม่กลัว แก่แล้ว มีอะไรก็ให้ลูกให้เต้า หลังจากมาวัดแล้วก็เดินได้ ทำใจได้ดีขึ้น เวลาปวดก็นั่งสมาธิ 14-15 นาที นอนสมาธิ บ้างเวลาปวดเอว ส่วนเรื่องจิตใจเวลานั่งสมาธิเยอะๆ แล้วสบายใจ ตัวปวดก็ไม่สนใจ นั่งสมาธิ นั่งไม่ไหวก็นอนสมาธิ ไม่รู้ว่ามันหลับตอนไหน(หัวเราะ) มันง่วงก็หลับไป กินได้ นอนได้ นอนไม่หลับ ไม่เคยเป็น กินก็อร่อย เพราะว่าไม่ห่วงโน่นห่วงนี่ ไม่กังวลอะไร และไม่ยอมตายไม่เคยคิดว่าอยากตายเลยตอนนี้ แต่ก่อนก็นั่งสมาธิมาก่อนแล้ว ทำมาตลอด มีเรื่องอะไรและเรากังวลใจเราก็นั่งสมาธิ เราก็เลยสบาย ตอนที่เรากิน เราไม่ได้เอาอะไรมาด้วยเราไม่ต้องไปคิด ห่วงโน่นห่วงนี่ ห่วงลูก วัว ควาย ไร่นา เราก็อธิบายเราไป สบายแล้วลูกเราได้อีกเหมือนเราได้ ไม่ห่วงอะไร” (เตือนจิต, สัมภาษณ์)

ยายบุญบันเป็นหญิงวัยชราผู้ซึ่งสีหน้าแววตาเคร่งครึม พูดน้อย ใจร้อน แต่ความจริงแล้วเธอมีครอบครัวที่อบอุ่น มีสามีและลูกๆที่เคร่งครัดในการปฏิบัติธรรม แต่เธอไม่ค่อยมีความรู้เรื่องการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เธอได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“ดีกินข้าวได้ ดีกว่าเดิม ยึดชีวิต กินข้าวได้ก็อยู่ได้ อยากกินแกงส้มปลาแป๊ะชะ ตอนที่ไปรักษาที่ร.พ.ศิริราชกินข้าวไม่ได้ มากินได้เมื่อก่อนไปที่วัดคำประมง มีคนชวนมาซื้อคุณเกษม อบต.นาดี ป้าคิดว่าสมาธิช่วยได้เวลานอน ก็สวด พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ตัดสินใจไปวัด เพราะว่าอยู่ทรมาน กินแต่ยา.พ. กินข้าวไม่ได้ และผอมลงเลยตัดสินใจไป ได้ยินหลานพูดก็เลยไปวัดนี้ ตอนนี้อย่าคิดว่าสมาธิช่วยได้ดี กินข้าวได้ ยึดชีวิตไปหน่อยก็ดี บางวันก็กวาดบ้าน ซักผ้า ตัวเองได้ 2-3 วันซักทีหลังจากไปวัด ดีขึ้น แต่ก่อนเดินไม่ได้ ตอนนี้อยู่ไม่ได้ทำอะไรแล้วทำไม่ไหว

ตอนนี้หุ้อ ไม่ค่อยได้ยิน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อต้องการลดภาวะความเครียดในใจ ไปร่วมปฏิบัติธรรมตามวัด ไปวัดครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 20 ม.ค.50(เลื่อนองเต็มวัดเลย) บางทีก็ใส่บาตรหน้าบ้านแต่เช้า ” (บุญปัน,สัมภาษณ์)

บ้านางผู้ซึ่งพูดจาคล่องแคล่วว่องไว มาจากครอบครัวที่ยากจนมากต้องต่อสู้ชีวิตมาตลอด ต้องเลี้ยงพ่อแม่ ตายไปเมื่อ 8ปีก่อน ตอนนี้ต้องมาเลี้ยงหลานอีก 2 คน เพราะลูกสาวทิ้งไว้ให้ตั้งแต่เล็กๆ หลานคนโตอายุ 18 ปี และหลานคนเล็กอายุ 14 ปีแล้ว ต้องขุดมันแกวเพื่อแลกข้าวเพื่อเลี้ยงหลาน ลูกก็ไม่ส่งเงินมาให้ เธอได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาดูแลด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“ช่วยได้คือกันเนาะ มีเพื่อนบ้านชวนไป ทำให้ใจสบาย อยากกินข้าว แต่ก่อนไม่อยากจะกินได้แต่อ้วกออกมากินอะไรไม่ได้เลยน้ำหนักเหลือ 35 โล ผอม มากๆ ตอนนี้กินข้าวได้อ้วนขึ้นมาหลายโล ตอนนี้ปรับตัวได้แล้วเนาะ ก็นั่งสมาธิตอนเวลาปวดก็นึกถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็ดีนะ ตอนนี้ไม่ได้ทำอะไร กินยา กวาดบ้าน ได้อยู่ หิวน้ำ บ่ได้เป็นหยั่ง แต่ก่อนไปวัด ทำไม่ได้ ยืนแล้วท้องมันตึงเจ็บในท้อง มันเจ็บ..ถ้าไปหาอาจารย์ บ่ไปไส เจ็บอายุปานนี้บ่ทนแล้วไปวัดคำประมงนั่งสมาธิเลย เมื่อเครียดไปวัดปฏิบัติธรรม คุยกับหลานบ้าง ไปวัดแก้เซ็ง เพราะว่าไปวัดไปวาลแล้วจิตใจดีขึ้น ไม่เครียด อยู่บ้านบางทีเครียด ตอนแรกที่เป็นโรคมะเร็งกลัวตาย ตอนนี้ไม่กลัวแล้วเพราะถึงเวลาก็ต้องตายอายุปานนี้แล้ว ซาติน้ำก็บู้ ว่ามีจริงปะเนาะ แต่เคยได้ยินคนโบราณเล่าว่า .. คนทำไม่ดีจะไปเกิดในนรก คนทำดีจะไปเกิดในสวรรค์เขาว่าอย่างนั้นเนาะ อายุปานนี้แล้วก็ไม่ได้เตรียมอะไรมาก ก็อยากให้หลานเรียนจบ ความตายที่จะมาถึงก็ไม่กลัว อยากตายไปเฉยๆ นอนหลับไป ไม่เจ็บไม่ปวด เพราะกลัวเจ็บมากกว่ากลัวตาย ก็อยากซื้อรถมอเตอร์ไซด์ไปทำบุญ ตอนนี้คิดอยากจะมีชีวิตอยู่เห็นหน้าลูกหลาน ลูกหลานเป็นกำลังใจให้ตลอด บ่ห่วงหยั่งแล้ว จะไปก็ไปแล้ว หลังจากบ่าไปนั่งสมาธิมาบ่าก็กินข้าวได้ อยากกินโน้นกินนี่ เหมือนตายแล้วเกิดใหม่ เชื่อว่าเป็นมะเร็งระยะสุดท้ายก็หายได้ ใครเป็นระยะแรกก็ตายได้ เชื่อเรื่องผลบุญ มีเทวดา 2 องค์และมีนางฟ้า มาดูแล มารักษาให้ป้าหาย เชื่อว่าอย่างนั้น” (นาง,สัมภาษณ์)

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 นี้ส่วนใหญ่ก่อนที่จะมารักษาตัวที่วัดคำประมง กลัวตาย ยังไม่ปลง เป็นห่วงทุกอย่าง เจ็บปวดทรมานทั้งกายและใจ ซึ่งสภาพแต่ละรายหนักหนาสาหัสมาแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งที่มาเลือกรักษาก็คือเพื่อนบ้านแนะนำมา เพราะเพื่อนบ้านที่มารักษาตัวโดยการนั่งสมาธิที่วัดคำประมงกลับไปใช้ชีวิตตามปกติ (ยืดชีวิตออกไปได้ 2 ถึง 5 ปี) จึงแนะนำกันมาปากต่อปาก และด้วยความศรัทธาของผู้ป่วยมะเร็งที่มีต่อหลวงตา ปพนพัชร จิรัธมโม เจ้าอาวาสวัดคำ

ประมง ทำให้ชื่อเสียงวัดคำประมงแพร่หลายไปทั่วประเทศในการรักษาผู้ป่วยมะเร็งทุกชนิดในเวลาไม่นาน

(2) กลุ่มตัวอย่างที่สองเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เพราะปฏิเสธการแพทย์แผนปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างนี้ เลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ด้วยการฝึกสติและสมาธิให้เตรียมตัวพร้อมก่อนความตายจะมาถึง เพราะปฏิเสธการแพทย์แผนปัจจุบันอย่างสิ้นเชิง กลุ่มนี้มี 1 ราย(ตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อ 1) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างอื่นไว้ว่า...

ยายบัวภาเป็นผู้หญิงที่อายุมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เธอได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ไว้ว่า...

“สมาธิ ทำให้ใจสบาย ไม่ต้องห่วงอะไร ถ้าอยากหายก็ต้องกินยาด้วย หลังจากนั่งสมาธิ ใจดีขึ้น ยานบ่หาย(โรคยังไม่หายหรือยังมีอาการเหมือนเดิม ยังก้น และปวดแสบอยู่ มีญาติผู้ป่วยที่ร.พ.อุดรธานี ชวนไปวัดคำประมง เขาบอกว่ากินยาจะหาย ก็กินไปเรื่อยๆ เห็นด้วยว่านั่งสมาธิรักษาจิตใจ ต้องทำใจเฉยๆ ทำให้ตัวเองไม่คิดว่าเป็นโรคโน้นโรคนี้ ทำให้ใจสบาย แต่ให้กินยาไปเรื่อยๆ ปรับตัวได้แล้ว สบายอยู่ พุทโธ ธรรมโม สังโฆ อยู่บ้านก็เป็นคนวัดคนวา อยู่แล้ว ชอบไปวัดไปแล้วสบายใจ กลับมาบ้านมานั่งสมาธิ ก็มานั่งอยู่ ก็เฝ้าอยู่ บ่ห่วงหยั่ง ค้นช่องคลอด หงุดหงิดและรำคาญ นั่งสมาธิบางวันก็ทำ บางวันก็ไม่ทำ มันแค่กระตุ้น มันจะทุเลา จะหายก็ไม่หาย ดูอาการ (ยังไม่เห็นผลชัดเจน แต่ไม่ทรุดลง ยังทรงอยู่เหมือนเดิม ตอนไปวัดก็ไม่ขึ้นไม่ลง ตอนนี้อย่างไรก็ได้ทำอะไรแล้ว ลูกไม่ให้ทำ เมื่อเครียดเข้าร่วมปฏิบัติธรรมตามวัด และไปหาลูกหลาน พอเครียดก็ไปบ้านหลังโน้นหลังนี้บ้าง ชอบไปวัดไปแล้วสบายใจ”(บัวภา,สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ 2 นี้ ก่อนที่จะมารักษาตัวที่วัดคำประมง ไม่กลัวตาย ปลงได้ ไม่เป็นห่วงสิ่งใด เนื่องจากอายุมาก ประกอบกับประสบการณ์ชีวิตผ่านสิ่งต่างๆมามากมาย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างปลง และไม่กลัวตาย และยอมรับกับความตายที่จะมาถึง ยอมรับได้ประมาณ 3 อาทิตย์ และปรับตัวได้ประมาณ 4 อาทิตย์ “สมาธิทำให้ใจสบาย ไม่ต้องห่วงอะไร ถ้าอยากหาย ก็ต้องกินยาด้วย” ผู้หญิงเองเกิดความตระหนักถึงความหมาย การให้ความสำคัญต่อบทบาทการเลือกวิธีการรักษาของตนเอง ส่งผลให้ผู้หญิงมีอำนาจต่อรองกับวาทกรรมการแพทย์กระแสหลัก และปฏิเสธการรักษาด้วยการแพทย์กระแสหลัก หันมาเยียวยาตนเองด้วยวิถีตามธรรมชาติ

เพื่อที่จะให้เห็นถึงประเด็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มได้อย่างชัดเจน ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ผู้วิจัยจึงสรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีกลุ่มตัวอย่าง 7 ราย ที่รักษาด้วยการแพทย์ 2 ทาง คือ การแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ภายหลังจากนั่งสมาธิแล้ว ผลจากการศึกษาพบว่า มีจำนวน 1 ราย คือ พี่ดอกไม้ อายุ 40 ปี ยังปลงไม่ได้ และยังกลัวตายอยู่ อาจวิเคราะห์ได้ว่า เป็นเพราะพี่ดอกไม้ อายุยังน้อย จึงเป็นห่วงครอบครัว โดยเฉพาะลูกที่ยังเรียนไม่จบ ประกอบกับประสบการณ์ชีวิตที่น้อยกว่ารายอื่นในกลุ่มตัวอย่างอื่นอีก 6 ราย ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีก 6 รายนั้นแตกต่างจากรายที่อายุน้อย ผลการศึกษาพบว่า มี 6 ราย ส่วนใหญ่ปลงได้แล้ว และไม่กลัวตาย อาจเป็นเพราะอายุมาก ช่วงอายุตั้งแต่ 48- 79 ปี จึงไม่มีอะไรที่น่าเป็นห่วงแล้ว ด้วยประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านสิ่งต่างๆมามากมายจนทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ทั้ง 6 รายนี้แตกต่างจากรายที่มีอายุน้อย 1 ราย อย่างสิ้นเชิง

กลุ่มที่ 2 มีกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย ที่รักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ปฏิเสธการแพทย์แผนปัจจุบันอย่างสิ้นเชิง เพราะกลัวการผ่าตัด กลัวเจ็บมากกว่ากลัวความตาย ภายหลังจากนั่งสมาธิพบว่า มี 1 รายคือยายบุญปัน อายุ 79 ปี ปลงได้แล้ว ไม่กลัวตาย อาจวิเคราะห์ได้ว่า ยายบุญปันปฏิเสธการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน เพราะไม่อยากเจ็บปวด ไม่อยากรักษา ไม่อยากเป็นภาระกับลูกหลาน ประกอบกับอายุที่มากแล้ว ด้วยวัย 79 ปี และรู้สึกตัวเองว่าด้อยค่าแล้วในสังคม จึงมีประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านสิ่งต่างๆ มามากมายจนทำให้เกิดการปลงได้เอง ถึงเวลาตายก็พร้อมที่เตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึงได้อย่างชัดเจน ซึ่งยายบุญปันได้เล่าว่า ได้เตรียมทรัพย์สมบัติไว้ให้ลูกหลานหมดแล้ว จึงไม่มีอะไรที่ต้องเป็นห่วงอีกต่อไป แต่เธอก็ให้ความสำคัญและให้ความหมายกับการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) โดยไม่ได้ปฏิเสธ จะเห็นได้ว่าเธอเลือกวิธีการรักษาด้วยตนเอง เธอได้ให้ความหมายและความสำคัญกับสิ่งที่ตนเองเลือกมากกว่าผู้ให้ข้อมูลรายอื่น

บุุคคลโดยทั่วไปมักจะกลัวความตาย แต่เห็นได้ว่า ผลการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจำนวน 7 ราย มีการปลงได้ ไม่กลัวความตาย เพราะอาจมาจาก อายุที่มากแล้ว และประสบการณ์ที่ผ่านโลกมามาก พร้อมทั้งมีการฝึกสติและสมาธิให้เข้มแข็งอยู่เสมอ และความเลื่อมใสในพุทธศาสนา พวกเขามีความเชื่อว่าการนั่งสมาธิจะทำให้ฝึกจิตให้บริสุทธิ์จะได้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีในชาติหน้านั่นเอง จึงทำให้พวกเขาไม่กลัวตาย

ซึ่งผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 มีกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย มีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมนอกกระแสหลัก การบำบัดทางจิตวิญญาณ (Spiritual Healing) ประเด็นการศึกษาเรื่องของผู้หญิง เรื่องของประสบการณ์ที่ผู้หญิงทำเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะความรู้แจ้งของผู้หญิงล้วนมาจากประสบการณ์ของเธอ ประสบการณ์ก่อให้เกิดองค์ความรู้จะนำไปสู่ทฤษฎีต่างๆ จึงสอดคล้องกับแนวคิดของการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ แบบองค์รวมที่ผู้วิจัยพยายามอธิบายแนวคิดสตรีนิยมนอกกระแสหลัก ในประเด็นที่ว่านี่คือ การเน้นให้ผู้หญิงรักษาเยียวยาพึ่งพาตนเองก่อนพึ่งพาการแพทย์กระแสหลัก (แพทย์แผนปัจจุบัน) และการที่ผู้หญิงมีโอกาสเลือกและตัดสินใจในสิ่งที่จะนำมาใช้ในการเยียวยารักษาโรคของผู้หญิง โดยใช้จิตวิญญาณในการต่อสู้กับโรคมะเร็งปากมดลูกด้วยการฝึกสติและสมาธิเพื่อบำบัดโรคร้ายให้เบาบางลงจากการปฏิบัติธรรมนั้น

โดยธรรมชาติร่างกายมีกลไกของการป้องกันโรคและเยียวยาตนเอง (Self Healing) โดยเฉพาะโรคมะเร็ง โดยการรวมกายกับจิตเข้าด้วยกันเพราะจิตมีอิทธิพลสูงต่อสุขภาพ ร่างกายดูแลตนเองได้ต้องอาศัยสมดุลของร่างกายตามวิถีธรรมชาติ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับภาวะเจ็บป่วยที่ผู้หญิงต้องเผชิญอยู่ เช่น ผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายต้องเผชิญความตาย ใช้การรักษาแบบประคับประคอง (Palliative care) ให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสามารถยอมรับได้ ในการมีชีวิตขณะนั้น (เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, 2548, น. 162) การไม่ยอมแพ้ต่อวาทกรรมทางการแพทย์กระแสหลัก (การแพทย์แผนปัจจุบัน) ที่มองว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งไม่มีทางรอด ดังนั้นการที่ผู้หญิงออกมาบอกเล่าถึงประสบการณ์การเจ็บป่วยของตนเอง การอดทนต่อสู้ต่อความเจ็บป่วย ทำให้ผู้หญิงได้เห็นพลังอำนาจที่มีอยู่ในตัวเธอเอง สิ่งที่เป็นอยู่ ส่งผลให้เธอมีจิตใจที่อยากจะอยู่ต่อไปอีก (สุลินี วรศรีโสธร, 2547, น. 119)

สรุปผลการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม มีแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมนอกกระแสหลัก คือการก้าวพ้นความกลัวที่จะมาถึงได้อย่างเข้มแข็ง เจกเช่น คุณสุภาพร พงศ์พฤกษ์ ผู้นำทางจิตวิญญาณ ผู้ไม่กลัวความตายที่จะมาถึงและเตรียมตัวพร้อมต่อสู้กับโรคร้ายอย่างสง่า และตายอย่างสงบโดยไม่ต้องเจ็บปวดอีกต่อไป

ส่วนประเด็นผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกกลุ่มนี้ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกอีกว่า เป็นวิธีที่ประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาเหมาะสำหรับผู้ที่มีฐานะยากจนต้องการที่พึ่งทางกายและทางใจอย่างแท้จริง ในประเด็นนี้ผู้หญิงที่ให้ข้อมูลแต่ละคนบอกว่าสาเหตุที่เลือกเพราะไปปรึกษากับแพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หาย ทนความเจ็บปวดไม่ไหว และไม่อยากจะเห็นคนที่รักต้องมาทุกข์กับตนเอง

อีก แค่นั้นเองเป็นมะเร็งก็แย่อยู่แล้ว ไม่อยากเป็นภาระของคนในครอบครัวอีก ฐานะก็ยากจนอยู่แล้ว จึงอยากไปรักษาตัวในที่สงบ เพื่อฝึกจิตให้พร้อมไม่ต้องเจ็บปวดเวลาความตายจะมาถึงจริงๆ อยากจากไปอย่างสงบได้ร่วมเงาของพระพุทธศาสนา ผู้หญิงกลุ่มนี้มองว่าปัญหาความเจ็บป่วยของตนเองไม่ใช่เรื่องใหญ่ ให้ความสำคัญกับการดูแลจิตใจของคนที่คุณเองรักมากกว่าจะดูแลจิตใจของตนเอง จึงเกิดความเครียดในชีวิตประจำวัน เกิดปัญหาโรคภัยตามมาอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ผู้หญิงจึงหลีกเลี่ยงหนีชะตากรรมในชีวิตไม่พ้น

สังคมปัจจุบันมีความสับสนวุ่นวายมากขึ้น เกิดโรคภัยแรงมาเบียดเบียนมนุษย์ คนหนึ่งๆ ก็เป็นหลายโรคได้ ซึ่งการรักษาโดยยาแผนปัจจุบันไม่สามารถเป็นคำตอบที่ดี ทำให้ประชาชนหันมาสนใจรักษาสุขภาพของตนเองโดยการพึ่งพาธรรมชาติ วิถีธรรมชาติและความเชื่อแบบดั้งเดิมมากขึ้นซึ่งรวมถึงการบำบัดทางจิตอีกด้วย ผลจากการศึกษาสามารถสรุปเป็นประเด็นดังนี้

2. การวิเคราะห์ตนเองของผู้หญิง ต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกของกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด)

กาญจนา สังข์สิงห์ และคณะ ในนิตยสาร Be well “เยียวยามะเร็งด้วยสมาธิ.”(2551, น.36) ได้รวบรวมผลงานวิจัย ความหมายของ สมาธิว่า สมาธิเป็นธรรมโอสธ การทำสมาธิเป็นการปฏิบัติธรรมที่มีผลเหมือนยาในการทำลายเซลล์มะเร็ง และรักษาอาการปวดจากมะเร็ง มีผลทำให้เซลล์มะเร็งไม่ลุกลาม และสามารถมีชีวิตรอด จิตใจบริสุทธิ์ แน่วแน่ และมีสมาธิสามารถรักษาโรคได้

การทำสมาธิ เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งของการดูแลแบบองค์รวม องค์ความรู้ทางทฤษฎีการแพทย์แผนไทย สามารถนำมาใช้ดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง (Palliative care) ตั้งแต่การเลือกรับประทานอาหารตามธาตุ การใช้ยาสมุนไพรบำบัดอาการกระสับกระส่าย กลืนอาหารลำบาก ชี้น้เร้ว ท้องผูก นอนไม่หลับ บวมบริเวณลำตัว เบื่ออาหาร ปวด มีแผลมะเร็ง ไอ อ่อนเพลีย และอัมพาต เป็นต้น ตลอดจนการนำเอาการนวดแผนไทยและทำสมาธิมาใช้เพื่อบำบัดอาการดังกล่าว หลักการดังกล่าวสามารถถ่ายทอดให้ผู้ป่วยมะเร็งนำไปประพฤติปฏิบัติที่บ้านได้ โดยมีหลักคำสอนของศาสนาพุทธซึ่งเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวจิตใจ สอนให้ทุกคนเป็นคนดี และยังช่วยบำบัดโรคได้ เช่น การนั่งสมาธิ มาบำบัดโรคได้ เรียกว่า “สมาธิบำบัด”

ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงการวิเคราะห์ตนเองของผู้หญิงกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8 ราย ว่าจะมีการวิเคราะห์ตนเองอย่างไร ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิ

บำบัด) ว่าจะมีผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกอย่างไร การฝึกสติ และสมาธิ เพื่อให้มีผลต่อการปรับตัวของผู้หญิงให้เข้ากับสภาวะความเจ็บป่วยได้ดีขึ้นอย่างไรนั่นเอง โดยผู้หญิงกลุ่มตัวอย่างต้องทำการวิเคราะห์ตนเอง แต่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้สนใจผลทางพยาธิสภาพว่าเป็นเช่นไร (ว่าโรคมะเร็งหายช้าหรือเร็ว) แต่ผู้วิจัยสนใจ ผล³⁴ ว่าผู้หญิงที่ป่วยมะเร็งปากมดลูก

วิเคราะห์อย่างไรกับความรู้ว่าด้วยสมาธิบำบัด กรรณฐาน ต่อการปรับตัวของผู้หญิงให้เข้ากับสภาวะความเจ็บป่วยได้ดีขึ้นอย่างไร สนใจประเด็นนี้มากกว่า ถ้าผู้หญิงเผยให้เห็นว่าเขาวิเคราะห์อย่างไร ก็หมายความว่า ผู้หญิงเผยให้เห็นอุดมการณ์ที่มันซ่อนอยู่ในตัววาทกรรม ที่ผู้หญิงได้รับผล/ได้รับการครอบงำจากวาทกรรมชุดใหม่ ชุดหนึ่งกับชุดเก่าอีกชุดหนึ่ง (ชุดเก่าหมายถึง ระบบความรู้ที่ผู้หญิงถูกกดทับด้วยการแพทย์กระแสหลัก(แพทย์แผนปัจจุบัน) ความรู้ที่ถูกกดทับ เช่น เป็นความรู้ที่ใช้สมุนไพร ความรู้ที่ใช้ระบบความเชื่อ ความรู้ที่ใช้ปฏิบัติธรรม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กรรณฐาน หรือสมาธิ

การที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา และค่อยๆ เผยสิ่งที่ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกวิเคราะห์ให้เห็นขึ้นมาเรื่อยๆ ผู้วิจัยได้ใคร่ครวญความรู้ตัวใหม่ อย่างรอบด้าน รอบคอบ และลุ่มลึก (Critical Ethnography) ซึ่งแตกต่างจากงานในมานุษยวิทยาทั่วไป คือ กำลังดูการวิเคราะห์ห้วงค์ความรู้ของผู้หญิง กลุ่มนี้ที่มีต่อความเข้าใจในการฝึกสติ กรรณฐานสมาธิ เพื่อที่จะต่อสู้กับมะเร็งปากมดลูกที่ผู้หญิงกำลังเผชิญอยู่ ส่วนความรู้ในงานมานุษยวิทยา สนใจแต่คนที่อยู่ในสังคมที่ถูกจัดกระทำภายใต้สังคัมการแพทย์กระแสหลัก

องค์ความรู้กระแสรองด้านการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ได้ถูกดูหมิ่น ดูแคลนมามากและมากยิ่งขึ้น เมื่อระบบการแพทย์กระแสหลัก มีวิธีการบำบัดที่เหนือชั้นด้วยระบบวิทยาศาสตร์ มีระบบเอกซเรย์ อุลตราซาวน์ ฉีดเคมีบำบัด ฉายแสง ตรวจหาสารตั้งต้นมะเร็ง ตัวพิกเคอร์เซอร์ของมะเร็งปากมดลูก ชนิดต่างๆ ซึ่งบ่งบอกได้ทันที แต่อย่าลืมนะว่าวิทยาศาสตร์การแพทย์ไม่ตอบคำถาม ที่เป็นองค์รวมทั้งหมด โดยเฉพาะคำถามที่จำแนกแจกแจงที่เป็นสตรี เมื่อไม่ได้แยกแล้วก็ยังไปลดทอนความเป็นสตรีลงว่าแท้ที่จริง ระบบอนามัยเจริญพันธุ์ สามารถที่จะบำบัดได้ด้วยสติ สมาธิ ผู้วิจัยในฐานะอยู่ในภาคสังคัมมีส่วนผลักดันให้บุคลากรทางการแพทย์ สามารถเปิด

³⁴ ผล ในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง ผลที่ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ได้ทำการศึกษาวเคราะห์ตนเอง ไม่ใช่ผลเชิงพยาธิสภาพ (แผล หายช้า หายเร็ว) แต่ผลในที่นี้คือ ผลของการที่ผู้หญิงวิเคราะห์ห้วงค์ความรู้ เกี่ยวกับการฝึกสติ สมาธิ ว่าผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกวิเคราะห์อย่างไร

ใจกว้างที่จะยอมรับ ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการแพทย์ทางเลือกอื่น เพื่อให้เกิดการผสมผสาน การแพทย์สองแบบเข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคร่อม ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกทั้งทางกายและจิตใจต่อไป

เพื่อให้เห็นข้อมูลที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์ตนเองของผู้หญิงของกลุ่มตัวอย่างที่ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้วิจัยแบ่งกลุ่มทำการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ คือ

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด)
 เพราะการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันตามโรงพยาบาลแล้วไม่ได้ผล จึงใช้การฝึกสติและสมาธิให้เตรียมตัวพร้อมก่อนความตายจะมาถึง

ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกกลุ่มนี้มีอยู่ 7 คน เนื่องจากผู้หญิงที่ป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูกในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นกลุ่มผู้ป่วยระยะสุดท้าย ที่ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ส่งผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งของเธออย่างไร

หากจะวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการตายและความตายในฐานะที่เป็นขบวนการนั้น ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ได้ให้ความหมายใหม่ของการตายและความตาย (Death and Dying) ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่ต้องเผชิญ และความเจ็บป่วย ซึ่งความตายเป็นขบวนการที่ผู้หญิงต้องเตรียมตัวเตรียมใจก่อนตายและกล่าวคำอำลา

ขณะที่การให้ความหมายและคุณค่าของบทบาทการเยียวยาที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ทัศนะเกี่ยวกับความตายเปลี่ยนไปอีกด้วย

“ ถ้าความตายจะมาถึง อยากให้เขาเอายามาให้กินเยอะๆ และก็เอาไปเผาเลย จะได้ไม่ทรมาน แล้วก็ภาวนาพุทโธ ตอนนี้ไม่กลัวตายแต่กลัวเจ็บอย่างเดียว ถ้าให้เลือกระหว่างความตายกับความเจ็บปวด ฉันเลือกความตายเพราะความเจ็บปวดมันทรมานมาก เพราะเคยเห็นเพื่อนที่เป็นมะเร็งร้องขอให้คุณหมอฉีดยาให้ เห็นแล้วสงสาร ตายต่อหน้าต่อตา ถ้าต้องตายก็ไม่ได้เตรียมตัวอะไรมา จะตายก็ตาย ไม่ได้สั่งเสียใคร เพราะไม่คิดอยากได้อะไร ต่อไปอยากจะทำบุญให้มากที่สุด เพราะไม่รู้ว่าตายแล้วไปไหน ถ้าสามีไม่อยู่ด้วยก็ตายไปนานแล้ว มีชีวิตอยู่ก็เพราะสามี เพื่อนๆ พูดว่า โชคร้ายบนความโชคดีที่มีสามีดี เป็นที่พึ่ง ”(ระวิน,สัมภาษณ์)

“ถ้ารู้ว่าตัวเองต้องตาย ก็ทำให้สบาย ไม่วิตกกังวล ถึงคราวไปก็ไป คนที่ไม่ได้เป็นมะเร็งก็ตายเหมือนกัน รักษาก็ตายไม่รักษาก็ตาย ตายไปก็สบาย ไม่อยากได้ ไม่หวังอะไรแล้ว “ (ดอกไม้,สัมภาษณ์)

“การตายคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้คิดกลัวความตาย แต่กลัวเจ็บก่อนตาย อย่างเดียว ” (ฉันทะ, สัมภาษณ์)

“ถ้าต้องตายภายใน 4-5 นาที ก็ตายได้เลย จะไม่ต้องเป็นภาระของลูกหลาน จะได้ไม่เจ็บไม่ปวดตัวเอง ไม่ทรมานตัวเองและลูกหลานด้วย” (เตือนจิต, สัมภาษณ์)

“ไม่กลัวตายเลย มันแก่แล้วไม่ได้สิ่งเสียอะไร ก่อนตายอยากทำบุญก่อนใหญ่ สร้างกุศลสักกอง ไม่ทำอะไรแล้ว ไม่นึกถึงอะไรแล้ว ไม่ยึดติดกับอะไร” (บุญปัน, สัมภาษณ์)

“ตอนนี้ไม่กลัวตายแล้ว เพราะถึงเวลาก็ต้องตาย อายุมากแล้วไม่ได้เตรียมตัวอะไรมาก อยากตายไปเฉยๆ นอนหลับไม่เจ็บไม่ปวด เพราะกลัวเจ็บมากกว่าตาย อยากไปทำบุญ ไม่รู้ว่าชาติหน้ามีจริงหรือไม่ แต่เคยได้ยินคนโบราณว่า คนไม่ทำดีจะไปเกิดในนรก คนทำดีจะไปเกิดในสวรรค์” (นาง, สัมภาษณ์)

“ไม่กลัวตายแก่แล้ว ตอนนี้อยากอยู่ดูหน้าลูกหลาน ทำบุญทำทานไป ถ้าต้องตายก็ทำใจ ตายก็ตาย ไม่ห่วงอะไร อยู่ไปวันๆ ทำใจไปเรื่อยๆ จะตายวันไหนก็ช่างมัน เชื่อว่าตายไปชาติหน้าคงจะได้เกิดใหม่ ชาตินี้ก็ทำบุญทุกวันเพื่อชาติหน้า” (بابา, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างต่างวางใจกับความตายได้มากขึ้น ถึงตายก็ตายอย่างสงบ มีศักดิ์ศรี ตายอยู่ท่ามกลางคนที่รัก ท่ามกลางญาติมิตร มีการเตรียมตัวตายและยอมรับมันได้มากขึ้น ผู้วิจัยเองก็มีทัศนคติและมีความคิดที่เปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่ได้ปฏิเสธการรักษาแผนปัจจุบันเสียทีเดียว แต่เมื่อไรที่เราตระหนักชัดแล้วว่ารักษาไปก็รังแต่จะทำให้เจ็บปวดทรมานมากขึ้น ก็น่าจะใช้ชีวิตที่เหลืออย่างมีคุณภาพมากกว่านอนรอความตายอยู่ที่โรงพยาบาล

จากการศึกษาสามารถสรุปผลของการที่ผู้หญิงวิเคราะห์องค์ความรู้ เกี่ยวกับการฝึกสติสมาธิ ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) มีผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกดังนี้

ป้าละวินเล่าว่า...”ก่อนที่จะไปรักษาตัวที่วัดคำประมง ตอนแรกก็ยังไม่ปลงกลัวตาย ตอนนี้อยากตายเรื่องชาติหน้าคิดว่า เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง คิดว่าน่าจะมีชาติหน้า จะทำบุญไปเรื่อยๆ ทำความดี ไม่รู้ว่าตายแล้วไปไหน อาจตายไปแล้วเหมือนกับบบเขียวตาย คงไม่ได้เกิด อยากรู้ก็ไม่ได้รู้ เพราะยังไม่ได้ตาย ถ้าความตายจะมาถึง อยากให้เขาเอายาให้กินเยอะๆ และก็เอาไปเผาเลย มันจะได้ไม่ทรมาน แล้วก็พุทโธๆ อยากมีชีวิตอยู่ต่ออีกเลยมารักษาที่นี่ “ไม่กลัวตาย แต่กลัวเจ็บอย่างเดียว” เจ็บที่ผ่าไส้ติ่งมาก่อน เป็นมะเร็งไม่เจ็บปกติ

ต่อไปคิดว่าเลือกการตายดีกว่าความเจ็บปวด เพราะความเจ็บมันทรมานมาก เห็นเพื่อนทรมานมาก แต่เราไม่เคยเจอ เห็นคนอื่นเจ็บต้องฉีดยาให้ เห็นแล้วสงสาร ที่โรงพยาบาล

อุดรธานีบอกให้คุณหมอมาชี้ดยาให้หน่อย เข้าใจว่าเจ็บหลาย(มาก) “กลัวเจ็บมากกว่า ตายไม่กลัว เพราะตายมันหลับไป ไม่เจ็บไม่ปวด” ถึงเวลาคนเราเกิดมาก็ตายทุกคน ตายช้าตายเร็วก็ตายต่อไปอยากจะทำบุญให้มากที่สุดอย่างเดียว ไม่อยากได้อะไรอีกแล้ว ทำไปเรื่อยๆ

มีกำลังใจจากสามี ถ้าคะแนนเต็ม 10 ให้เต็มเลย เพราะเขาดีมาก เขาดูแลเราดีเพื่อนยังพูดว่า “โชคร้ายบนความโชคดีที่มีสามีเป็นที่พึ่ง ถ้าสามีไม่อยู่ก็ตายไปนานแล้ว อยู่ก็เพราะสามี”

สามีเคยพูดว่า “ตื่นมาเห็นหน้าก็ยังดี” สามีดีมากไม่เคยไปไหน ฉันกับบอกเขาว่า ยังไม่แก่เนาะ ไปหาใหม่ อย่าคิดมากเลย ป้าเลยแนะว่า “ภรรยาตาย ก็ไม่เป็นไรให้หาใหม่” ตอนนั้นลูกๆ อยู่มหาชัย เชียงราย สงขลา นานๆ มาหาไม่ค่อยบ่อยไม่เป็นห่วงแล้วปลงแล้ว เพราะลูกโตหมดแล้ว “คิดว่าสามีบำบัดช่วยยืดชีวิตได้ เพราะป้ามาอยู่วัดนี้หมอบอกว่าเป็นระยะสุดท้าย แต่กลับยังไม่เป็นอะไรอยู่มา 3 เดือนแล้วก็มีเพื่อนเยอะ อารมณ์ดี เวลากลับบ้านเพื่อนจะคิดถึงมากอยากให้กลับมาวัดอีก” (ระวิน, สัมภาษณ์)

พี่ดอกไม้เล่าถึงความตายและการเตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง และอยากจะทำสิ่งใดต่อไปว่า “ไม่กลัวตาย เพราะคนเราก็ตายทุกคน ไม่ว่าจะตายช้าตายเร็ว ตอนแรกไม่รู้มันนั่งอยู่กับหมอบ มันอึ้งๆ ไม่กล้าถามหมอบ เรื่องชาติหน้า เชื่อว่ามีจริง เตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง ถ้ารู้ว่าตัวเองต้องตาย ทำให้สบาย ไม่วิตกกังวลถึงคราวไปก็ไป คนที่ไม่ได้เป็นมะเร็งก็ตายเหมือนกัน เตรียมตัวทำอะไรก็ไม่หาย เตรียมตัวให้สบาย ไปรักษาก็ตายไม่ไปก็ตาย ตอนที่ เป็นระยะแรกก็พะวงเรื่องลูก ถ้าลูกมีงานทำก็ไม่มีห่วง ถ้าระยะสุดท้ายอะไรๆ ก็ไม่อยากจะกินไม่ได้ ไม่หวังอะไรแล้ว ที่เจอมาก็ระยะสุดท้ายทั้งนั้น ทำบ้านยังไม่เสร็จ จะต่อเติมบ้าน ต่อฝา และอยากให้ลูกเรียน เรื่องชาติหน้าเชื่อว่ามีจริง แต่ตอนนี้อยากเห็นลูกเรียนจบ มีงานทำก่อนที่จะตาย...” (ดอกไม้, สัมภาษณ์)

ป้าทองจันทร์ เธอคิดว่าความตาย “เป็นเรื่องธรรมดา บ่ได้คิด กลัวเจ็บก่อนตายอย่างเดียว บ่ห่วงลูกเพราะลูกคนเล็กโตแล้ว บ่ห่วงแฟน เพราะเขาช่ยไปล่าสอนกับผู้หญิงขายบริการ และป้าก็ไม่เคยยุ่งตั้งแต่ป่วย หลงตากี่ว่า เกี่ยวกับ ความตายแน่แท้ เชื่ออยู่เรื่องชาติหน้า

เชื่อเรื่องเจ้ากรรมนายเวร เคยอุทิศกุศลให้เขา ให้หมดเลย...” (พื้นฐานจิตใจดีก่อนมาป่วยด้วยซ้ำไป) ป้าทองจันทร์ไม่เคยนั่งสมาธิ ไม่เคยสวดมนต์พอไปวัด ก็เลยได้นั่งสมาธิ สวดมนต์ และพอหลังป่วย ก็ใส่บาตรมากขึ้น..... ลูกก็ไม่ห่วง สามีก็ไม่เป็นห่วง ในการเตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง ป้าทองจันทร์บอกว่า.. ไม่ได้เตรียมอะไร ตายก็ตาย ทำให้สบายเมื่อถึงเวลาตายจะได้ไปอย่างสงบ” (ทองจันทร์, สัมภาษณ์)

ป้าฉันทะเล่าเรื่องความกลัวตายว่า... “กลัวตายจะ ยังไม่อยากตาย เพราะบ่เห็นเพื่อน บ่เห็นลูก บ่เห็นหลาน ยังเป็นห่วงอยู่ เชื้อจะ บ่รู้จักชาติหน้า คิดว่าถ้ามีก็คงดี ถ้าเกิดชาติหน้า อยากเป็นคนไม่มีพยาธิ(โรค) ร้องให้... เตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึงเธอบอกว่า... “ก็ตามดวง ช่อยบ่รู้คือกัน ไม่เคยตาย (ร้องให้) คิดถึงลูกหลาน สามีคะ และก็ทำประกันชีวิตกับบริษัทไทยสมุทร, บริษัทไทยประสิทธิ์ และธกส. เกือบครบ ส่งมา18-19 ปี ทำเตรียมไว้ให้ลูกหลานหมดแล้ว” เธอบอกว่าตอนนี้... “คิดอยากจะหาย เป็นห่วงหลาน อยากออกรถใหม่ จะได้ไปไหนมาไหนได้... ทุกวันนี้ไม่มีรถลำบากมาก ...มีกำลังใจจากสามีและหลาน จ๊ะ (ร้องให้)... เป็นกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคมะเร็ง เป็นห่วงลูก ห่วงหลาน ยังเล็กอยู่” (ฉันทะเล่าสัมภาษณ์)

ยายเตือนจิตเล่าถึงเรื่องความตายว่า “ไม่เคยกลัวตาย ตายได้ก็ดี จะได้ไม่ทรมานตัวเอง ลูกหลาน คนที่ไม่เป็นอะไร ก็รับมรดก อยู่ไปก็ไม่มีประโยชน์ ทำงานไม่ได้ แต่ทำกับข้าวรอลูก ก็เชื่อว่าชาติหน้ามีจริง แต่ก็ไม่รู้ว่าตายแล้วไปไหน เพราะยังไม่ได้ตา ถ้าต้องตายก็ตามเวรตามกรรมก็แล้วกัน การเตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง เธอบอกว่า..... “ก็เหมือนชาวบ้านเขาทำกัน เตรียมไว้หมด ไม่ให้ลูกยุ่งยากอะไร อยู่กินกันไปนะลูก มีอะไรแม่ก็แบ่งไว้ให้หมด การเผชิญความตาย ถ้าต้องตายภายใน 2-3 นาที ก็จะต้องใจแต่ภาวนาพุทธ...โธ นอกนั้น ไม่ห่วงแล้วทำไว้เรียบร้อยแล้ว... แต่ตอนนี้ตายไม่ได้วันอังคาร ตายได้ (ยังไม่โอนมรดกต้องรอวันอังคาร) ได้เฝ้าก่อนให้หมดก่อนให้ลูกให้หมด แคนนี้ก็ตายตาหลับแล้ว ลูกสาว และลูกชาย เป็นกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคมะเร็ง ตอนนี้ไม่เป็นห่วงอะไรแล้ว เพราะจะไปโอนมรดกให้ ลูกหมดแล้ว แต่ตอนนี้ยังตายไม่ได้เพราะยังไม่ได้โอน” (เตือนจิตสัมภาษณ์)

ป้านางเธอเล่าเรื่องความกลัวตายว่า.. “ตอนแรกกลัวตาย ตอนนี้ไม่กลัวแล้วเพราะถึงเวลาที่ต้องตายอายุป้านี้แล้ว ชาติหน้าก็บ่รู้ ว่ามีจริงปะเนาะ แต่เคยได้ยินคนโบราณเล่าวว่า.. คนทำไม่ดีจะไปเกิดในนรก คนทำดีจะไปเกิดในสวรรค์เขาว่าอย่างนั้นเนาะ” อายุป้านี้แล้ว ก็ไม่ได้เตรียมอะไรมาก ก็อยากให้หลานเรียนจบ ความตายที่จะมาถึงก็ไม่กลัว อยากตายไปเฉยๆ นอนหลับไป ไม่เจ็บไม่ปวด เพราะกลัวเจ็บมากกว่ากลัวตาย ก็อยากซื้อรถมอเตอร์ไซด์ไปทำบุญ ตอนนี้คิดอยากจะใช้ชีวิตอยู่เห็นหน้าลูกหลาน”

ป้านางคิดว่าจะเผชิญกับความตายที่จะมาถึง..... “ก็อยากมีชีวิตอยู่ต่อไป และอยากซื้อรถมอเตอร์ไซด์ไปทำบุญ ตอนนี้คิด อยากจะมีชีวิตอยู่เห็นหน้าลูกหลาน ลูกและหลาน เป็นกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคมะเร็ง ก็ป้าเป็นมะเร็งมา มีลูกกับหลานคอยเป็นกำลังใจให้ตลอด บ่ห่วงหยั่งแล้ว จะไปก็ไปแล้ว”

ป้านางคิดว่าสมาธิบำบัดช่วยยืดชีวิต... “ก็คิดว่าได้นะ หลังจากป่าไปนั่งสมาธิก็กินข้าวได้ อยากกินโน่นกินนี่ “เหมือนตายแล้วเกิดใหม่” ชาวบ้านมาผูกแขนทำขวัญให้ เชื่อดวงด้วยว่าเป็นมะเร็งปากมดลูกระยะสุดท้ายก็หาย ใครเป็นระยะแรกก็ตายได้ เชื่อเรื่องผลบุญ มีเทวดา 2 องค์ และมีนางฟ้า มาดูแล อนุรักษ์ให้ป่าหาย เชื่อว่าอย่างนั้น” (นาง, สัมภาษณ์)

ยายบัวภา เล่าเรื่องความกลัวตายว่า.. “แก่แล้ว ซาติน้ำจะมีจริงหรือไม่มีจริงก็ไม่รู้ แต่ก็เชื่อว่า...ตายไปซาติน้ำซาติน้ำ ก็คงจะได้เกิดใหม่ ซาติน้ำก็ทำบุญอยู่ ทำอยู่ทุกมื้อเพื่อซาติน้ำ บ้าง ก็ยึดศีลธรรมเป็นที่พึ่ง”

เธอเตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง “ตอนนี้ก็กินยาอยู่ทุกวัน ถ้าต้องตายก็ทำใจเนาะตายก็ตายสิเนาะ แล้วก็แล้วกันเนาะ (หัวเราะ) บ่ห่วงหยั่ง อยู่ไปวันๆ ทำใจไปเรื่อย ๆ จะตายวันไหนก็ช่างมัน ไม่ได้คิดถึงสมบัติอะไร ไม่ได้ห่วงอะไร ทำใจให้สบาย ไปทุกวันๆ จะตายวันไหนก็ช่างมัน เธอคิดอยากอยู่เบิ่งลูกเบิ่งหลาน เฮ็ดบุญเฮ็ดทาน ลูกและหลานเป็นกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคมะเร็ง ตอนนี้ก็ต้องทำใจเนาะ ก็พุทโธ ธรรมโม นั้นแล้ว บ่ห่วงหยั่งแล้ว” (บัวภา, สัมภาษณ์)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่สองเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เพราะปฏิเสธการแพทย์แผนปัจจุบัน

ยายบุญปันเล่าเรื่องของความตาย เธอบอกว่า.... “ตอนแรกก็กลัวตาย เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าต้องตายก็ไม่ต้องพูด และได้สั่งเสียใครเลย ถ้าต้องตายก็ตาย ก็เตรียมใจให้พร้อมกับความตายที่จะมาถึง ไม่คิดอะไรแล้ว อยากจะมีชีวิตอยู่ อยากทำบุญ ก้อนใหญ่ สร้างกุศลสักกอง ทำอะไรที่ค้างคาง (หัวเราะ) ไม่ทำอะไรแล้ว ไม่นึกถึงอะไร จะสวดก็สวด ถ้าไม่สวดก็ไม่สวด ไม่พูดอะไรเฉยๆ ไปอย่างนั้น ไม่ยึดติดกับอะไร ถ้าอยากสวดก็สวดแว่นสายตาไปสวดมนต์ อยากจะทำบุญสร้างกุศล ซาติน้ำคิดว่ามี กรรมมีแน่ กรรมไม่เท่ากัน คนทำบุญมาก ผลก็สนอง มีเยอะกว่า คนที่ไม่ทำก็แน่ๆ อยู่แล้ว ตาเป็นกำลังใจมากที่สุดให้ต่อสู้กับโรคมะเร็ง เห็นตาแล้วจะกินข้าวได้ ออกกำลังกายได้ ตาเป็นกำลังใจสำคัญทำให้ยายอยากมีชีวิตอยู่ และไม่มีอะไรต้องห่วงแล้ว แบ่งให้ลูกคนละ 10 กว่า ไร่ และไม่วิตก ลูกโตหมดแล้ว ลูกก็จะแต่งงาน” ยายบุญปันยังเล่าอีกว่า..... “สมาธิบำบัดยืดชีวิตได้ เพราะตอนนี้อาการยาก็ทรงตัวอยู่ ก็ทานข้าวได้ อยากกินอาหาร อยากไปทำบุญ ได้แค่นี้ก็พอใจแล้ว คุณตา และลูกสาวเล่าว่า...ยายมีอาการปวดหลัง ตกเลือด หูอื้อ ซึม ทำอะไรก็ไม่รู้สีกตัว เป็นเวลา 2-3 วัน มีอาการตอบสนอง 70% รู้เรื่องแต่ไม่อยากจะพูด จากคำบอกเล่าของสามี และลูกสาว” (บุญปัน, สัมภาษณ์)

ผู้หญิงเผยให้เห็นอุดมการณ์ที่มันซ่อนอยู่ในตัววาทกรรม ที่ผู้หญิงได้รับผล การวิเคราะห์ตนเองถึงองค์ความรู้ของการแพทย์แผนไทย (สมาธิบำบัด) ที่ถูกกดทับด้วยการแพทย์กระแสหลักมานานว่า ผลที่ได้รับจากการทำสมาธินั้นทำให้ตนเองสบายใจ ไม่เครียด ปลงได้ เตรียมตัวก่อนตาย ไม่เจ็บไม่ปวด ไม่ทรมาน ไม่เป็นภาระลูกหลาน จิตแน่วแน่ ไม่ปรุงแต่ง

ภายหลังจากที่ผู้หญิงได้เลือกวิธีการรักษาดังกล่าวแล้ว จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาว่า จะหาย ด้วยการรักษาแบบองค์รวม กายกับจิตควบคู่กันไป ด้วยการนั่งสมาธิที่วัดคำประมง โดยการฝึกจิตใจให้เข้มแข็งสามารถเตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ก่อนตายจะนำไปสู่การเกิดใหม่ในภพภูมิที่ดีในชาติหน้า กลุ่มตัวอย่างยังเห็นพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งสุดท้ายในชีวิต และยังสามารถช่วยยืดชีวิตออกไปได้อีก ตลอดจนผู้ป่วยและญาติยังมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างการรักษาดังกล่าว ส่งผลให้ผู้หญิงตัดสินใจเข้าสู่วิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาวิธีนี้ของพวกเขามากที่สุด และทุกฝ่ายยังมองเห็นคุณค่าในบทบาทในการเลือกวิธีการรักษาของผู้หญิง และเกิดความร่วมมือมากขึ้น เพราะถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ใกล้ชิด และผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วจะทำให้บทบาทในการเยียวยาของผู้หญิงเต็มไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลทางจิตใจต่อผู้หญิงเป็นอย่างมาก ผู้หญิงเองก็เกิดความตระหนักถึงความหมาย การให้ความสำคัญต่อบทบาทการเลือกวิธีการรักษาของตนเองอีกด้วย

จากการออกแบบคิดในการวิจัยจะเห็นได้ว่าผลการศึกษาสามารถตอบคำถามในการวิจัย และสรุปคำตอบของปัญหานำการวิจัยทั้ง 2 ข้อ ที่เชื่อมโยงถึงกันและกันได้อย่างดี กล่าวคือผู้หญิงกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่นำเอาวิธีการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) มารักษาดูแลตนเองและวิเคราะห์ตนเองภายหลังจากการรักษาด้วยแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ซึ่งสอดคล้องกับผลของการให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ในเรื่องของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก ทำให้เธอรู้สึกดี ตระหนักเข้าใจบทบาทการรักษาเยียวยาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) และที่สำคัญผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก รู้สึกมีความมั่นใจกับสิ่งที่ตนเลือกมากขึ้น และเห็นความหมายใหม่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ เปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงมีอำนาจในการต่อรองวาทกรรมการแพทย์กระแสหลักในการตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาด้วยตนเอง ด้วยวิธีการบำบัดด้วยจิตวิญญาณอย่างได้ผล ดังนั้นการให้ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด)

จึงสอดคล้องกับคำนิยาม อุดมการณ์ ความหมาย และวิธีการของรักษา ด้วยการแพทย์แผนไทย
แนวพุทธ(สมาธิบำบัด) นั่นเอง

อภิปรายผลการศึกษา

การแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) กับผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก

การปฏิเสฐวาทกรรมของการแพทย์สมัยใหม่

ปัจจุบันการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ กลับมามีบทบาทในสังคมชาวพุทธอีกครั้ง เพราะ
ปัจจุบันสังคมมีความสับสนวุ่นวายมากขึ้น โรคภัยไข้เจ็บที่เข้ามาเบียดเบียนก็มีความร้ายแรงคน
หนึ่งเป็นหลายโรค ซึ่งการรักษาด้วยการแพทย์กระแสหลัก(การแพทย์แผนปัจจุบัน)ไม่สามารถเป็น
คำตอบได้ทั้งหมด การแพทย์กระแสหลักกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยความไว้วางใจ และการ
ตัดสินใจอยู่ในมือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ(หมอ)อย่างเดียว แพทย์จะสั่งตัดมดลูกก็ได้ไม่คำนึงถึงสภาพ
จิตใจของผู้หญิงว่าจะเกิดอะไรตามมาชีวิตของเธอ การแพทย์กระแสหลักจึงมองสุขภาพแบบแยก
ส่วน แยกกายออกจากจิต เช่น ผู้หญิงที่ถูกสั่งตัดมดลูกต่อมา กินฮอร์โมนเอสโตรเจน จนทำให้เป็น
มะเร็งเต้านมภายหลัง (พิมพ์วิทย์ บุญมงคล, 2548 , คำบรรยายวิชาผู้หญิงกับขบวนการ
เคลื่อนไหวทางสังคม) นอกจากนี้ การผ่าตัดมดลูก ทำให้ผู้หญิงขาด ฮอร์โมนเอสโตรเจน จึงมี
อารมณ์แปรปรวน จิตใจหดหู่ วิตกกังวล ขาดความมั่นใจทางเพศ เป็นต้น

นั่นคือ การแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำ และไม่ได้รับข้อมูลในการตัดสินใจ
การรักษาด้วยตนเอง เสี่ยงเจ็บบ้างตกอยู่กับผู้หญิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่วนผู้หญิงที่ต่อสู้เพื่อออก
เสียงขึ้นมา เพื่อให้เธอมีทางเลือก และมีพื้นที่ จึงส่งเสียงออกมาถึงประสบการณ์โดย การเลือก
การแพทย์กระแสรอง คือ การแพทย์แผนไทย เลือกเพื่อที่ตัดสินใจเลือกรักษาด้วยตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ปฏิเสธ
การแพทย์กระแสหลัก จำนวน 1 ราย คือ ไม่ไปรักษาตามแพทย์นัด ด้วยการฉายแสง เคมีบำบัด
เพราะกลัวอาการจะทรุด กลัวความเจ็บปวด และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่รักษาด้วย
การแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) เพราะการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันตาม
โรงพยาบาลแล้วไม่หาย จำนวน 7 ราย คือ ไปรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันแล้วไม่หาย กลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่ไปปรับการรักษาด้วย วิธีการเคมีบำบัด และการฝังแร่ รู้สึกเจ็บปวด และทรมาน

มากทั้งทางกายและจิต จึงหันมาเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ในที่สุด

การแพทย์กระแสหลักจึงไม่สามารถเป็นคำตอบได้ทั้งหมดในการเยียวยารักษาแบบองค์รวม ดังนั้น จึงทำให้ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกหันมาสนใจรักษาสุขภาพตนเองโดยพึ่งพาธรรมชาติ วิถีชีวิตและความเชื่อแบบดั้งเดิมรวมถึงการบำบัดทางจิต ด้วยวิธีการเลือกการรักษาการแพทย์แผนไทย มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง (Palliative care) หรือผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกระยะสุดท้ายโดยการทำสมาธิ เจริญภาวนา มหาสติปัฏฐาน 4 ที่เป็นทางสายเอกของพุทธศาสนาไปสู่นิพพาน สอนทุกคนด้วยภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจ การปฏิบัติกรรมฐานมีประโยชน์ทั้งทางศาสนาและทางสุขภาพ ประโยชน์สำคัญทางศาสนา คือ การบรรลุนิพพาน หรือการหลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ทั้งปวง ส่วนประโยชน์ทางสุขภาพ คือ การมีจิตสงบหนักแน่น ใจเย็น ไม่เครียด ไม่หงุดหงิด ไม่ฟุ้งซ่าน ไปจนถึงการมีความสามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ สามารถนำไปใช้บำบัดโรคได้

ผลการศึกษาพบว่า การแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการเลือกวิธีการรักษาเยียวยาตนเองของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก แต่การศึกษารังนี้ยังพบองค์ประกอบที่เกี่ยวพันกัน คือ อายุ และประสบการณ์ ความหมายเกี่ยวกับบทบาทการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ที่ผู้หญิงให้คุณค่า และตระหนักชัดถึงความหมาย การให้ความสำคัญ และเข้าใจในบทบาทของการเลือกวิธีการรักษาเยียวยาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก คือ การรักษาทางใจกับกายควบคู่กัน การรักษาทางกายทำให้ไม่เจ็บไม่ปวดทรมานทรมานมากเวลาที่ความตายจะมาถึง ส่วนการรักษาทางใจทำให้สบายใจ ไม่เครียด ไม่ฟุ้งซ่าน จิตแน่วแน่ และสมาธิบำบัดช่วยยืดอายุได้ ผูกจิตให้พร้อมเพื่อเตรียมตัวก่อนความตายจะมาถึง ก็สวดมนต์ภาวนาพุทโธ คิดว่าเป็นผลดีตายไปก็มีความสุข เพราะได้ทำบุญ เพื่อตายจะได้ไปเกิดใหม่ภพภูมิที่ดี

สิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ(สมาธิบำบัด) ว่า “แก้อย่างสง่า และตายอย่างสงบ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคนไทยส่วนใหญ่ ที่นับถือศาสนาพุทธในการช่วยเหลือทางจิตใจแก่ผู้ป่วยระยะสุดท้าย ทำให้พ้นทุกข์ จิตใจผ่องคลาย อาการเจ็บป่วยดีขึ้น และเข้าใจลึกซึ้งกับโรคที่เป็นอยู่ เข้าถึงแก่นแท้ของธรรมะอย่างแท้จริง

สตรีนิยมนอกกระแสหลักกับผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก

การให้ความหมายใหม่เกี่ยวกับความตายและการตาย และการก้าวข้ามความกลัว

การเยียวยาทางจิตใจแก่ผู้ป่วยระยะสุดท้ายนั้น ยังเป็นเรื่องที่ผู้คนในปัจจุบันให้ความสนใจกันน้อย ในอันที่จะส่งผลต่อการให้ชีวิตช่วงสุดท้ายของผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน จนไม่อาจจากไปได้อย่างสงบ ในการให้ความหมายว่าผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกในระยะสุดท้าย (Third phase of cervical cancer) ซึ่งเป็นระยะที่ผู้ป่วยต้องเผชิญกับความตายนั่น ต้องเผชิญกับสิ่งใดในกระบวนการเยียวยา ต่อสู้อะไรกับความตายและการตาย (Death and Dying) ซึ่งความตายเป็นสิ่งที่ทำลายมนุษย์ ปัจจุบันเราเข้าใจเกี่ยวกับความตายในฐานะที่เป็นกระบวนการ (Death as process) ที่มีขั้นตอนเริ่มต้นและมีจุดสิ้นสุด ดังนั้น การสิ้นลมหายใจสุดท้าย เป็นการจบกระบวนการของความตาย เพื่อกล่าวคำอำลา และนำพาดวงจิตดวงสุดท้ายไปสู่ภพภูมิที่ดี

ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่ให้ความหมายของการตายและความตายว่าเป็นเรื่องธรรมดา เป็นจุดเริ่มต้นที่จะเผชิญกับความตายและความเจ็บป่วย ซึ่งความตายเป็นกระบวนการที่ผู้หญิงต้องเตรียมตัวเตรียมใจก่อนตาย และกล่าวคำอำลา ผู้หญิงมีความเชื่อว่าการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ก่อนตายจะนำไปสู่การเกิดใหม่ในภพภูมิที่ดีในชาติหน้า ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกยังเห็นพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งสุดท้ายในชีวิต และยังสามารถช่วยยืดชีวิตออกไปได้อีกตลอดจนผู้ป่วยและญาติยังมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างการรักษาตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการให้ความหมายของความตายและการตาย ที่ว่า เป็นการเตรียมตัวก่อนตาย “เป็นการตายอย่างสง่า” และเป็นขั้นตอน การเปลี่ยนแปลงของชีวิต ไม่จำเป็นต้องหวาดกลัว ไม่จำเป็นต้องหลบหนี เพราะสิ่งนี้มีอยู่กับตัวเรามาตั้งแต่เกิด เมื่อผู้หญิงไม่กลัวความตาย ชีวิตของเราก็จะก้าวข้ามความกลัว สู่การพัฒนาของจิตวิญญาณขั้นสูง อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงสภาพอารมณ์และจิตดวงสุดท้าย(จิตที่ติดตัว)ไปสู่ภพภูมิหน้า (การตายอารมณ์ดี ชาติหน้าก็จะเป็นคนอารมณ์ดี ถ้าก่อนตายอารมณ์ฉุนเฉียว ชาติหน้าก็จะเป็นคนขี้โมโห อารมณ์ร้าย) ซึ่งโดยนัยยะ เรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของเรื่องนั้น

สังคมปัจจุบันผู้คนป่วยเป็นโรคทันสมัยกันมาก เช่น มะเร็ง หัวใจ เอดส์ ฯลฯ ดังนั้นการที่ผู้หญิงมีโอกาสเลือกและตัดสินใจที่จะนำการแพทย์ทางเลือกอื่นๆ มาในการเยียวยารักษาพึ่งพาตนเองก่อน ที่จะพึ่งพาการแพทย์กระแสหลัก และการที่ผู้หญิงมีโอกาสเลือกและตัดสินใจในสิ่งที่

จะนำมาใช้ในการเยียวยารักษาโรคของผู้หญิงเอง(Self Healing) ซึ่งรวมกายกับจิตเข้าด้วยกัน โดยใช้มิติจิตวิญญาณในการต่อสู้กับวิถีชีวิตของผู้หญิงในการฝึกสติสมาธิเพื่อการบำบัดโรคภัยบรรเทาเบาบางลงจากการปฏิบัติธรรม โดยศึกษาผ่านประสบการณ์ของผู้หญิงก่อให้เกิดองค์ความรู้ การที่ผู้หญิงจะรู้ได้ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาในประสบการณ์ของผู้หญิงที่รู้แจ้ง เป็นการเน้นกระบวนการต่อสู้จาก “ภายใน” ของผู้หญิง เน้นการให้ความสำคัญ และเคารพในความแตกต่างของผู้หญิง ให้ผู้หญิงเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการ เสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ตัวผู้หญิงเองอีกด้วย

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากผู้หญิงได้นำวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ในการเยียวยารักษาตนเองแล้ว “เหมือนตายแล้วเกิดใหม่” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมนอกกระแสหลัก คือการก้าวข้ามความกลัวตายที่จะมาถึงได้อย่างเข้มแข็ง (เตรียมตัวพร้อมต่อสู้กับโรคภัยอย่างสง่า และตายอย่างสงบไม่ต้องทนเจ็บปวด) โดยใช้จิตวิญญาณในการต่อสู้กับโรคมะเร็งปากมดลูกด้วยการฝึกสติและสมาธิ ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกสามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น ได้เข้าปฏิบัติธรรมแล้วเห็นธรรมะมากขึ้นและยอมรับกับโรคที่เป็นได้และการไม่ยอมแพ้ต่อวาทกรรมกระแสหลัก(การแพทย์แผนปัจจุบัน) มองว่าการต่อสู้ต่อความเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งไม่มีทางรอด ผู้หญิงออกมาบอกเล่าประสบการณ์การเจ็บป่วยของตนเอง และอดทนต่อสู้ความเจ็บป่วย ผู้หญิงเห็นพลังอำนาจที่มีอยู่ในตัวเธอ สิ่งที่ทำ เธอทำ ส่งผลให้เธอมีจิตใจแข็งแกร่งและอยากมีชีวิตอยู่ต่อไปอีก

วาทกรรมร่างกายภายใต้การบงการกับผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูก

ผู้วิจัยได้หยิบยกแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยร่างกายและความเจ็บป่วยมาเป็นทฤษฎีในการวิเคราะห์ตนเองของผู้หญิง ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) มีผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกนั้น

ผู้หญิงต้องรื้อสร้างกรอบความคิดของผู้หญิงกับการรักษาเยียวยาของการแพทย์กระแสหลัก ผู้หญิงต้องทำความเข้าใจบทบาทการเหยียยขาของตนเสียใหม่ ไม่ผูกติดอยู่กับความคิดที่ว่า เป็นหน้าที่ที่ต้องทำเพื่อผู้อื่นเท่านั้น การรื้อสร้างความคิดของผู้หญิงเรื่องของวัฒนธรรม ซึ่งผูกติดกับความอาย การสงวนอวัยวะสำคัญ ไม่สามารถเปิดเผยให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญได้ จึงเป็นที่มาของโรคมะเร็งปากมดลูกในที่สุด

ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่จะมาทำการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนว พุทธ(สมาธิบำบัด)ก็ระยะสุดท้ายแล้ว นอกจากนั้นกฎวาทกรรมทางการแพทย์กระแสหลักครอบงำ ว่า “การตกขาว” เป็นสิ่งสกปรก ทำให้ผู้หญิงกลัวที่จะไปตรวจภายใน จึงเกิดผลกระทบต่ตัว ผู้หญิงเองที่ต้องเผชิญความทุกข์กายทุกข์ใจกับโรคร้ายที่เกิดจากการรักษาด้วยการแพทย์กระแส หลัก เช่น การผ่าตัด การฉายแสง และเคมีบำบัด ที่กระทำรุนแรงต่อร่างกายของผู้หญิงภายใต้ อำนาจของแพทย์ รวมถึงส่งผลกระทบต่ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติอีกด้วย ถึงเวลาที่ ผู้หญิงควรเผยแพร่เสียงเงียบที่ถูกกดทับด้วยวาทกรรมทางการแพทย์กระแสหลัก ให้ผู้หญิงมีพื้นที่ต้อง เปลี่ยนเสียงเงียบที่ไม่ได้ยิน จากผู้ที่ถูกกระทำมาเป็นผู้กระทำ(Agency) ตามแนววิถีวิทยาศาสตร์นิยม ต้องมี Self Healing ไม่ควรมอบความไว้วางใจอยู่ในมือแพทย์อย่างเดียว โดยใช้ประสบการณ์ ตนเองเพื่อการเรียนรู้ และการตัดสินใจเพื่อจะมีชีวิตรอดต่อไป

มิเชล ฟูโกต์ ได้อธิบายแนวความคิดวาทกรรมเรื่องของอำนาจ “หนังสือร่างกายภายใต้การบง การ” ชี้ให้เห็นว่า อำนาจแทรกซึมไปทั่วสังคม เช่น โรงพยาบาล ทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นอกจากนั้น อำนาจเชื่อมโยงกับความรู้ความคิดของสังคมแต่ละยุคสมัย ปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ฟูโกต์ เรียกว่า วาทกรรม หรือบรรดาคำพูดของผู้ทรงคุณวุฒิ นั่นคือ วาทกรรมของบรรดา ผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ ภาวปฏิบัติการวาทกรรม จะเป็นตัวกำหนดขอบเขตของสิ่งที่พูด ใคร เป็นผู้พูด เป็นที่ยอมรับในสังคม หรือนอกจากนี้ภาวปฏิบัติการจริงของวาทกรรมยังสถาปนาตัวผู้ พูด(แพทย์)ให้มีอำนาจในการพูดเรื่องนั้นๆ เช่น แพทย์พูดกับคนไข้ว่า “อาการป่วยของคุณไม่น่า วิตก” ย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าญาติของคนไข้พูดกับคนไข้ในประโยคเดียวกัน

ฟูโกต์ได้กล่าวถึงการจ้องมองทางการแพทย์ (Medical gaze) ของการแพทย์กระแส หลักกว่าเป็นการพิจารณาว่าร่างกายมนุษย์เป็นร่างกายที่ว่าง่าย สามารถดัดแปลงหรือตัดแต่งได้ ร่างกายถูกทำให้เป็นเครื่องจักร เมื่อร่างกายเรามีปัญหาเราสามารถที่จะแก้ไขได้

หากจะวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องว่าด้วยร่างกายและความเจ็บป่วย แล้วนั้น ฟูโกต์ กล่าวถึง การจ้องมองทางการแพทย์ว่า เป็นการพิจารณาร่างกายของมนุษย์ว่าว่าง่าย สามารถดัดแต่ง ได้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การจ้องมองของแพทย์กระแสหลักเป็นการสร้างมายาคติ ไม่ได้คำนึงถึง จิตใจของผู้ป่วย เห็นร่างกายของมนุษย์เป็นเพียงเครื่องจักรกล ส่วนใดเสียก็ซ่อม สิ่งผ่าตัด ไม่ คำนึงถึง Ethic of care ของผู้ป่วย ลดทอนความสำคัญของผู้หญิงและญาติในการดูแลร่างกาย ตนเอง

ผู้วิจัยหยิบยกมุมมองของการวิเคราะห์วาทกรรมในบริบทผู้หญิงโลกที่สาม ว่าวาทกรรม ประกอบขึ้นหลายชุด ผู้หญิงต้องบริสุทธิ์ สะอาด รักนวลสงวนตัว ปกปิดของสงวนไม่ให้ใครเห็น

นอกจากสามีและมารดาเท่านั้น ฯลฯ เป็นมายาคติที่ถูกประกอบสร้างขึ้นด้วยเครือข่ายของอำนาจทางสังคม เช่น ในโรงพยาบาล เป็นต้น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้สังเกตเห็นการตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาของผู้หญิงชายขอบที่ป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูกในวัดคำประมง โดยได้นำวิธีวิทยาสตรีนิยมของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศเพื่อการต่อสู้ เพื่อเปลี่ยนผู้หญิงจากผู้ถูกกระทำมาเป็นผู้กระทำ คือ รูปแบบของการต่อต้านอำนาจระบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งการต่อต้านในการนิยามอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมา ผู้หญิงเป็นองค์ประธานและต่อต้าน (Resistance) หรือการปรับตัว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดวาทกรรมเรื่องอำนาจ มาวิเคราะห์และอธิบาย อำนาจที่กระทำต่อร่างกายที่เจ็บป่วยของผู้หญิงที่แทรกซึมไปทั่วสังคม โดยผ่านสถาบัน (โรงพยาบาล) เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผู้วิจัยพยายามชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้หญิงถูกกระทำ ด้วยวาทกรรมทางการแพทย์กระแสหลักที่ครอบงำ ในการตัดสินใจรักษาตนเองของผู้หญิง วาทกรรมชุดนี้ครอบงำผู้หญิงให้ยอมจำนนหรือการไม่ยอม (ปรับตัว) เพื่อให้ผู้หญิงดำรงอยู่ในสถานะผู้หญิงที่ดี เช่น ชุดความรู้ของการตกขาว มองว่าตกขาว เป็นการเป็นโรคของผู้หญิง (Body and illness) ผู้หญิงจึงเกิด “ความอาย” ที่จะไปตรวจภายใน ความอายจึงเป็นวัฒนธรรมเงียบเป็นสาเหตุของการเป็นมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในที่สุด แพทย์จึงสั่งผ่าตัดมดลูก ผู้หญิงจึงเกิดการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ว่าจะยอมหรือไม่ยอมจำนน นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับพิมพัลย์ บุญมงคล ว่าผู้หญิงชายขอบ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังขาดข้อมูลข่าวสารหรือความเข้าใจต่อระบบอนามัยเจริญพันธุ์ คิดว่ามดลูก เป็นกระดูกเชิงกรานของร่างกาย จึงไม่เห็นความสำคัญของการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับมดลูก เกิดปัญหาผู้หญิงชายขอบป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูกกันมากในปัจจุบัน แพทย์สั่งผ่าตัดก็ยอม เนื่องจากขาดความรู้เรื่องอนามัยเจริญพันธุ์นั่นเอง

ถ้าจะวิเคราะห์ถึงเรื่อง การวิเคราะห์ตนเองของผู้หญิง ภายหลังจากการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) มีผลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งปากมดลูกนั้น ผลจากการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ผู้หญิงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังขาดความรู้ความเข้าใจของอนามัยเจริญพันธุ์อย่างมาก จึงป่วยเป็นมะเร็งปากมดลูกในที่สุด แต่ภายหลังจากเลือกวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) ส่งผลให้ผู้ป่วยหญิงมะเร็งปากมดลูกทั้ง 8 ราย สามารถปรับตัวได้ มีชีวิตอยู่ได้ และใช้วิธีการแพทย์แผนไทยแนวพุทธ (สมาธิบำบัด) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งต่อรองกับอำนาจของการแพทย์กระแสหลักได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การแพทย์กระแสรอง(กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก) ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญในกระบวนการรักษา ในการเลือกวิธีการรักษา ไม่ใช่ฝากชีวิตไว้กับมือแพทย์และโรงพยาบาลอย่างเดียว

2. ตามสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนควรจะมีการผสมผสานการแพทย์ทั้งสองทางเข้าด้วยกัน เพื่อการรักษาแบบองค์รวม ทั้งแบบป้องกันก่อนการเจ็บป่วยและการรักษาตนเองเมื่อเจ็บป่วยแล้ว

3. สถานพยาบาลควรให้ความสำคัญกับผู้ป่วยระยะสุดท้าย และคำนึงถึงจิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้เตรียมตัวก่อนตาย และกล่าวคำอำลา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันออกไป

2. ควรจะศึกษาถึงผลเชิงพยาธิสภาพของสมาธิบำบัดว่ามีผลต่อผู้ป่วยอย่างไร

3. เนื่องจากสังคมไทยปัจจุบันเริ่มมีการสนใจเรื่องผู้หญิงกับสุขภาพ เรื่องอนามัยเจริญพันธุ์แต่กลับยังไม่มีใครสนใจศึกษามากนัก จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติม

4. ปัจจุบันสังคมไทยเริ่มหันมาสนใจรักษาแบบการแพทย์ทางเลือกมากขึ้น ดังนั้นควรมีงานวิจัยเชิงสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในแบบทางเลือกอื่นๆ ให้มากขึ้น

ภาคผนวก

